

KUUSALU VALLA JÄÄTMEKAVA 2023-2028

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. JÄÄTMEHOOLDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED	4
1.1. Strateegilised dokumendid	4
1.2. Riigi tasand	5
1.3. Omavalitsuse tasand	5
1.4. Ettevõtte tasand	6
1.5. Kodumajapidamine	6
2. KUUSALU VALLA ÜLDISELOOMUSTUS	7
2.1. Kuusalu valla üldiseloomustus	7
2.2. Ärikondlik sektor	8
3. ÜLEVAADE JÄÄTMEHOOLDUSE KORRALDAMISE HETKEOLUKORRAST	10
3.1. Hinnang eelmises jäätmekavas seatud eesmärkide täitmisele	10
3.2. Kuusalu valla jäätmeteke perioodil 2016-2021	12
3.3. Olmejäätmete kogumine ja käitlemine	16
3.4. Pakendijäätmete teke ja kogumine	20
3.5. Ehitus- ja lammutusjäätmete teke ja kogumine	22
3.6. Biolagunevate ja olmereovee puhastusest tekkivate jäätmete teke, kogumine ja käitlemine	24
3.7. Ohtlike jäätmete teke ja kogumine	25
3.8. Probleemtoodete jäätmete kogumine ja käitlemine	27
3.9. Tööstusjäätmete, põllumajandusjäätmete ja kaevandusjäätmete teke, kogumine ja käitlemine	29
3.10. Jäätmekäitluskohad ja jääkreostusobjektid Kuusalu vallas	31
3.11. Jäätmehoolduse korraldamine ja rahastamine	31
4. JÄÄTMETEKKE PROGNOOS	34
4.1. Hinnang jäätmevoogude arengule tulevikus	34
4.2. Jäätmehoolduse üldeesmärgid	34
4.3. Kuusalu valla jäätmehoolduse eesmärgid jäätmekava rakendamise perioodil	36
5. JÄÄTMETEKKE VÄLTIMISE JA VÄHENDAMISE MEETMED NING KESKKONNATEADLIKUSE TÕSTMISE TEGEVUSKAVA	37
5.1. Kohaliku omavalitsuse jäätme vähendamise arendustegevused ja ülesanded eesmärkide saavutamisel	37
5.1.1. Keskkonnasäästlike lahenduste rakendamine asjade ja teenuste hankimisel	38
5.2. Jäätmetekke vältimise tegevuste edendamine Kuusalu vallas	38
5.3. Jäätmete ladestamise vältimine ja vähendamine	39
5.4. Jäätmete liigiti kogumise arendamine	40
5.5. Korraldatud jäätmeveo rakendamine	42
5.6. Avalikel üritustel jäätmetekke vältimine	43
5.7. Avaliku ruumi heakorra tagamine	43
5.8. Mere- ja muude veekogude prügi vältimine	43
5.9. Järelevalve korraldus ja arendamine	44
5.10. Teavitamine	45
5.11. Jäätmehoolduse rahastamine	46
5.12. Jäätmekava rakendamise mõju keskkonnale	46

SISSEJUHATUS

Kuusalu valla jäätmekava 2023-2028 on omavalitsuse jäätmehooldust korraldav ja suunav dokument, mille eesmärk on määrata jäätmehoolduse arengusuunad, tegevused ja meetmed aastani 2028. Jäätmekava hõlmab jäätmemajanduse olukorra kirjeldust ja ülevaadet jäätmemajandusega seotud probleemidest, fikseerib arengueesmärgid ning toob välja eesmärkide elluviimise tegevuskava.

Kuna käesoleva jäätmekava vastuvõtmisel ei kehtinud veel eelnõu vormis olev Riigi jäätmekava 2022–2028, siis selle koostamisel ja eesmärkide seadmisel on lähtutud Riigi jäätmekavas 2014-2020¹ ning jäätmemajandust reguleerivates õigusaktides seatud eesmärkidest ja sihtarvudest. Riigi jäätmekava 2014–2020 kehtivust pikendati kuni uue riigi jäätmekava kehtestamiseni. Juhul, kui Riigi jäätmekava 2022–2028 vastu võetakse ja selles olevad eesmärgid erinevad suuresti Riigi jäätmekavast 2014–2020, siis muudetakse ka käesolevat jäätmekava.

Lisaks on arvestatud koostamisel oleva riigi jäätmekavaga aastateks 2023-2028. Samuti on jäätmekava koostamisel lähtutud Kuusalu valla arengukavast, avalikult kättesaadavatest andmetest ja valdkonnas teostatud jäätmealastest uurimistöödest ning analüüsides.

Jäätmehoolduse arendamise eesmärkide seadmisel ja tegevuste kavandamisel on võetud aluseks riigi jäätmekava strateegilised eesmärgid:

- jätkusuutlik ja teadlik tootmine ja tarbimine
- jäätmetekke vältimise ja korduskasutuse edendamine
- ohutu materjaliringluse suurendamine
- jäätmekäitlusest tulenevate mõjudega arvestamine nii inim- kui ka looduskeskkonnale tervikuna

Jäätmekava on koostatud vastavalt jäätmeseaduse nõuetele, mis määravad jäätmekava sisu ning jäätmekava kooskõlastamise ja avalikustamise. Jäätmekava ei hõlma jäätmeid, mis ei kuulu jäätmeseaduse kohaselt jäätmeseaduse reguleerimisalasse või on reguleeritud teiste seaduste ja määrustega.

Käesolev jäätmekava kirjeldab jäätmehoolduse valdkonna osas strateegilised eesmärgid, ressursid ja tegevused, mida muudetakse vastavalt vajadustele. Muudatuste vajaduste sisend võib tulla muudatustest õigusaktides, turusituatsioonides jäätmete käitlemisel, samuti omavalitsuse enda vajaduste ja võimaluste muutusest.

Jäätmekava rakendamine toimub tegevuskavade alusel. Tegevuskavasid korrigeeritakse vajaduste põhiseelt.

¹ Riigi jäätmekava 2014–2020, pikendatud kuni 2022.a. lõpuni (<https://envir.ee/ringmajandus/jaatmed/riigi-jaatmekava>)

1. JÄÄTMEHOOLDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED

Jäätmehoolduse korraldamise õigusraamistik põhineb Euroopa Liidu direktiividel, riiklikel ja kohaliku tasandi õigusaktidel ning valdkonda puudutavatel strateegiatel. Jäätmehoolduse korraldamise õigusruumist tulenevad järgmised peamised põhimõtted:

- riigi tasemel seatakse üldeesmärgid, mille rakendamine toimub kohaliku omavalitsuse strateegiate ja tegevuskavade alusel
- jäätmehoolduse arendamine on jäätmeseaduse § 12 alusel kohaliku omavalitsuse ülesanne, mille eesmärgiks on vältida või vähendada jäätmeteket ning tõsta jäätmehoolduse taset
- kohalikul omavalitsusel on lai diskretsiooniotsus parima jäätmehoolduse lahenduse rakendamisel
- suurim vastutus eesmärgistatud tulemuste saavutamisel on jäätmetekitajatel ja -valdajatel, kes peavad täitma etteantud reegleid ja juhiseid jäätmetekke vältimisel ja jäätmete liigiti kogumisel ning keskkonnakahjulike tegevuste vältimisel
- kohalik omavalitsus vastutab jäätmeseaduse § 136³ sätestatud jäätmete taaskasutamise sihteesmärkide saavutamise eest, rakendades selleks kõiki vajalikke ja otstarbekaid tegevusi

1.1. Strateegilised dokumendid

Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030² on keskkonnavaldkonna arengustrateegia, mis juhindub Eesti säästva arengu riikliku strateegia "Säästev Eesti 21" põhimõtetest ja on katusstrateegiaks kõikidele keskkonna valdkonna alavaldkondlikele arengukavadele, mis peavad koostamisel või täiendamisel juhinduma keskkonnastrateegias toodud põhimõtetest. Keskkonna valdkond hõlmab nii sisult, ulatuselt kui ka spetsiifikalt väga erinevaid alavaldkondi, seetõttu on nende sihipärase arengu kavandamiseks vastavate alavaldkondade koostamine vajalik ja põhjendatud ka keskkonnastrateegia kui üldisema raamdokumendi olemasolul.

Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030 eesmärk jäätmevaldkonnas on järgmine: aastal 2030 on tekkivate jäätmete ladestamine vähenenud 30% ning oluliselt on vähendatud tekkivate jäätmete ohtlikkust. Eesmärgiks on määratleda pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes samas keskkonna valdkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjudest ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele.

Keskkonnastrateegia põhimõtted: säästev areng, keskkonnakahjustuste ennetamine ja vältimine, jäätmehoolduse integreerimine teiste eluvaldkondade ja loodusvarade kasutamisega.

Jäätmehierarhiast³ tulenevalt võib jäätmekäitlusmeetmed reastada sellisesse pingeritta:

- jäätmetekke vältimine
- korduskasutuseks ettevalmistamine
- ringlusse võtmine
- muu taaskasutamine
- jäätmete kõrvaldamine

² Keskkonnastrateegia aastani 2030 (<https://www.riigiteataja.ee/akti/isa/0000/1279/3848/12793882.pdf>)

³ jäätmeseadus § 22¹

Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“⁴ kohaselt tuleb jätkusuutliku majanduskasvu saavutamiseks jätkata senisest ressursitõhusama, loodussäästlikuma ja konkurentsivõimelisema majandussüsteemi arendamist. Selleks tuleb erilist tähelepanu pöörata roheliste tehnoloogiate arendamisele ka jäätmekäitluses. Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ järgi on prioriteedid endiselt jäätmetekke vältimine, korduskasutus ja ringlussevõtt.

1.2. Riigi tasand

Keskkonnaministeeriumi ülesanne on välja töötada riigi jäätmekava, mis annab jäätmehoolduse korraldamiseks suunised ning õigusaktid, et kavandatud plaane ja eesmärke võimalikult hästi ellu viia.

Keskkonnaamet on Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas tegutsev valitsusasutus, mis annab keskkonnakaitselube, samuti registreerib jäätmeregistreeringut vajavaid jäätmekäitlejaid, teostab riiklikku järelevalvet ning kohaldab riiklikku sundi seaduses ettenähtud alustel ja ulatuses.

Keskkonnaagentuur on Keskkonnaministeeriumi hallatav riigiasutus, mille tegevusvaldkond on riikliku keskkonnaseire programmi täitmine, keskkonnavaldkonna riigisiseste ja rahvusvaheliste aruannete koostamine, keskkonnaseisundile hinnangute andmine, elutähtsate teenuste, sh ilmaprognoosi tagamine ning seirejaamade, -vahendite ja -seadmete pidamine ja uuendamine.

1.3. Omavalitsuse tasand

Kohalikul tasandil jäätmehoolduse planeerimisel on tähtis määratleda täpselt kohalikule omavalitsusele erinevate jäätmehooldusalaste õigusaktidega antud õigused ning pandud kohustused. Omavalitsuste vahelise koostöö aluseks on ühised eesmärgid ja tegevuskava ning identsed kohalikul tasandil jäätmehooldust reguleerivad õigusaktid.

Üle Eesti ühtselt toimiva jäätmehoolduse ning käitlussüsteemi toimimise eelduseks on kõigi omavalitsuste omavaheline koostöö koostööstruktuuride kaudu. Kohalike omavalitsuste vahelise koostöö eelisteks on majanduslik kasulikkus, sest see võimaldab õigesti dimensioneerida ja paigaldada jäätmekäitlusrajatised (keskkonnajaam, jäätmejaam jms), mille tulemusena on halduskulud madalamad, ühiselt korraldatud taaskasutatavate jäätmete kogumissüsteem on tõhusam.

Kuusalu vald on MTÜ Eesti Jäätmehoolduskeskuse liige (edaspidi *MTÜ EJHK*). MTÜ EJHK on loodud omavalitsuste jäätmehooldusalase koostöö edendamiseks, jäätmeseadusega omavalitsustele pandud ülesannete täitmiseks ning ühiselt jäätmehoolduse arendamiseks. Ühing on asutatud 2003. a koostöös teiste omavalitsustega Järvamaalt, Raplamaalt, Jõgevamaalt, Viljandimaalt, Harjumaalt, Tartumaalt ja Pärnumaalt.

Jäätmekäitlusalast tegevust Kuusalu vallas reguleerivad valla arengukava⁵, käesolev jäätmekava, jäätmehoolduseeskiri⁶ ning jäätmevaldajate registri põhimäärus.

⁴ Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ (<https://eelnoud.valitsus.ee/main#OEKs3K3D>)

⁵ Kuusalu valla arengukava (<https://www.kuusalu.ee/arengukavad>)

⁶ Kuusalu valla jäätmehoolduseeskiri (<https://www.riigiteataja.ee/akt/429122022002>)

1.4. Ettevõtte tasand

Ettevõtte tasandil reguleerivad jäätmekäitlust keskkonnakaitselood. Kui ettevõtte käitleb teiste isikute tekitatud ja üle antud ohtlikke jäätmeid, peab ta omama vastavat keskkonnakaitseluba.

Jäätmekäitlejad täidavad järgmisi funktsioone:

- tavajäätmete (sh olmejäätmete, ehitus- ja lammutusjäätmete jm) kogumine ja edasisele käitlemisele (taaskasutamisele) suunamine, korraldatud jäätmevedu vastavalt hanketingimustele
- ohtlike jäätmete (v.a põlevkivisektoris tekkivate ohtlike jäätmete) kogumine ja edasine käitlemine
- iseseisvaid jäätmekäitlussüsteeme omavates ettevõtetes tekkivate jäätmete käitlemine
- jäätmete taaskasutamise protsessis (ka jäätmete korduskasutamiseks ettevalmistamises) osalemine ja oma positiivse panuse andmine

Ettevõtted kui jäätmetekitajad peavad lähtuma lisaks omavalituse jäätmehoolduseeskirja tingimustest.

1.5. Kodumajapidamine

Kodumajapidamise tasandil on olulised järgmised tegevused: olmejäätmete sortimine tekkekohas, biolagunevate jäätmete liigiti kogumine ja kohtkompostimine, pakendi ja pakendijäätmete eraldi kogumine, ohtlike jäätmete eraldamine ja nende viimine jäätmejaama jm.

Kodumajapidamises tekkinud jäätmete käitlemisel on vaja juhendada valla jäätmehoolduseeskirjast, mis järgib riigi jäätmepoliitika eesmäärke, õigusaktide nõudeid, valla jäätmekava ning kohaliku omavalitsuse või nende ühenduste jäätmealast infrastruktuuri.

2. KUUSALU VALLA ÜLDISELOOMUSTUS

2.1. Kuusalu valla üldiseloomustus

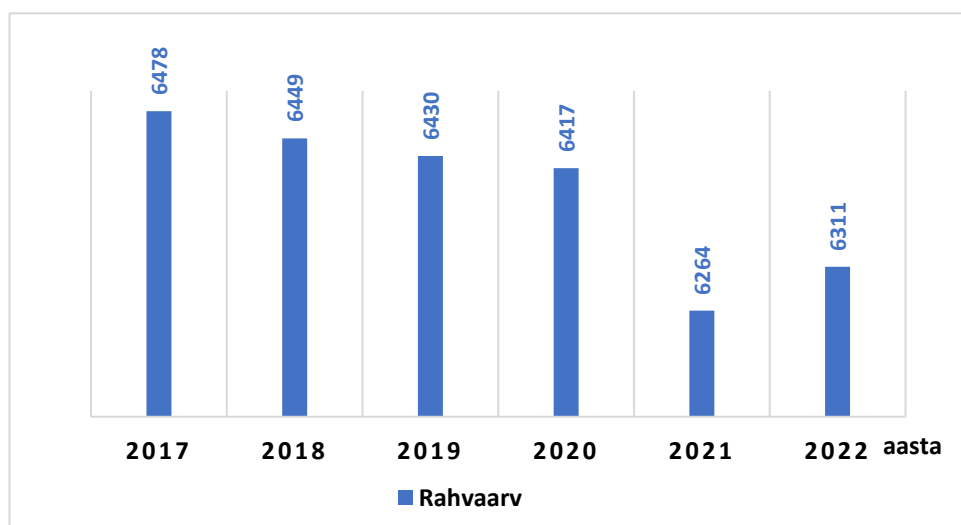
Kuusalu vald on Harjumaa idapoolseim omavalitsus ning seda läbib Tallinn - Narva maantee. Kuusalu vallal on merepiiri 123,5 km (siia on arvestatud ka 4 saart - Pedassaar, Mohni, Hara ja Haldi) ja maismaapiiri 129,4 km (naabervallad - Vihula, Kadrina, Tapa, Anija ja Jõelähtme ning Loksas linn). Valla pindala on peale ühinemist (aastal 2015) Loksas vallaga 707,93 km², mis moodustab 1,6% Eesti ning 16,3% Harjumaa pinnast. Maa-ameti 2016. aasta 31. detsembri täpsustatud andmetel on valla pindala 70950 ha. Tegemist Harjumaa suurima vallaga, kus valla keskuseks on Kuusalu alevik (39 km kaugusel Tallinnast). Valla administratiivne keskus asub Kiiu alevikus⁷.

Alevikud vallas on Kuusalu (1045 elaniku), Kiiu (730) ja Kolga (442). Kokku koos kolme alevikuga on Kuusalu vallas asulaid 67. Rohkem kui 200 elanikuga külad on Kuusalu vallas veel Kuusalu küla, Vihasoo küla ja Valkla küla⁷.

Kuusalu valla rahvaarv valla andmetel on pidevalt kasvanud ning 01.01.2023 seisuga oli elanike arv 6613, mis on 18 elaniku võrra rohkem kui aasta varem. Täpsem rahvaarvu jaotus vaadeldava perioodi kohta on välja toodud Joonis 1. Joonis 1 näidatakse perioodi 2018-2022, kuna Statistikaamet varasemaid andmeid ei kuva avalikult.

Vaadeldaval perioodil näitavad Rahvastikuregistri andmed Kuusalu vallas suuremat suremust kui sündivust. Siiski näeme aastal 2022 Rahvaarvu tõusu.

Valla elanikkond on suurim olmejäätmete tekitaja.

Joonis 1. Rahvaarv Kuusalu vallas aastatel 2017-2022. (allikas: Statistikaamet)

Valla elanike paiknemine vähemalt 50 elanikuga asulate eramute ja kortermajade põhiselt on esitatud Tabel 1, mis näitab jäätmevaldajate paiknemist elamute põhiselt.

⁷ Kuusalu vald (<https://www.kuusalu.ee>)

Tabel 1. Jäätmevaldajate paiknemine elamutepõhiselt Kuusalu vallas. Tabelis on toodud välja kortermajadega asulad ja üle 100 üksikelamuga külad (allikas: Kuusalu vald)

Asustusüksus Kuusalu vallas	Üksikelamute arv	Kortermaja		
		2 kuni 5 korteriga	6 kuni 12 korteriga	üle 12 korteriga
Allika küla	20	1	1	0
Andineeme küla	103	0	0	0
Hara küla	102	0	0	0
Kaberla küla	68	1	0	0
Kahala küla	57	0	1	0
Kasispea küla	79	1	0	0
Kiiu alevik	74	2	10	9
Kodasoo küla	33	0	1	0
Kolga alevik	94	1	4	7
Kolga-Aabla küla	62	0	2	0
Kolgaküla	106	0	2	0
Kuusalu alevik	195	6	12	9
Kuusalu küla	67	13	1	0
Kõnnu küla	57	1	0	0
Mustametsa küla	21	2	0	0
Mäepea küla	73	1	0	0
Pärispea küla	116	1	0	0
Rummu küla	20	0	1	0
Salmistu küla	264	1	0	0
Saunja küla	82	2	0	0
Suurpea küla	63	1	0	4
Sõitme küla	94	2	0	0
Turbuneeme küla	65	1	0	0
Vahastu küla	195	0	0	0
Valkla küla	176	1	5	1
Vihasoo küla	92	1	5	0
Viinistu küla	95	1	2	0
KUUSALU VALLAS KOKKU:	2473	40	47	30

2.2. Ärikondlik sektor

Statistikaameti andmetel tegutses Kuusalu valla territooriumil aastal 2021 kokku 952 ettevõtet. Täpsem jaotus tegevusvaldkondade kaupa on välja toodud Tabel 2.

Keskkonnaotsuste infosüsteemis⁸ (edaspidi *KOTKAS*) andmetel 02.05.2023 seisuga on Kuusalu valla ettevõtetele väljastatud 40 keskkonnakaitaseluba (ilma kiirgusloata 38 keskkonnakaitaseluba), mis ka hetkel kehtivad. Jäätmete käitlemiseks on väljastatud viis keskkonnakaitaseluba.

Kuusalu vallas on üks ettevõtte (Weerec OÜ) ja üks omavalituse poolt hallatav jäätmejaam (Kiiu jäätmejaam), kes käitlevad (jäätmete vastuvõtt teistelt isikutelt, jäätmete ladustamine, ümberpakkimine ja taaskasutuseks ettevalmistamine) jäätmeid suuremahuliselt. Siiski, mitte

⁸ KOTKAS (<https://kotkas.envir.ee/>)

sellistes kogustes, milleks on vaja keskkonnakompleksluba⁹. Teised kolm jätmete käitlemiseks väljastatud keskkonnakaitseluba on antud ettevõtetele jätmete tekitamiseks ja üleandmiseks vastavat keskkonnakaitseluba omavale isikule. Kehtivaid jäätmeregistreeringuid Kuusalu vallas KOTKAS andmetel ei ole.

Tabel 2. Kuusalu valla ettevõtted tegevusala järgi aastal 2021. (allikas: Statistikaamet)

Tegevusala	2021
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	111
Mäetööstus	3
Töötlev tööstus	68
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	4
Veevarustus; kanalisatsioon; jäätme- ja saastekäitlus	2
Ehitus	89
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	133
Veondus ja laondus	41
Majutus ja toitlustus	27
Info ja side	141
Finants- ja kindlustustegevus	30
Kinnisvaraala tegevus	27
Kutse-, teadus- ja tehnikaala tegevus	156
Haldus- ja abitegevused	30
Haridus	17
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	8
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	31
Muud teenindavad tegevused	34

Vastavalt KOTKAS andmetele on Kuusalu vallas kuuele ettevõttele väljastatud kokku 13 keskkonnakaitseluba maavara kaevandamiseks, kuid ühelegi nendest ettevõtetest ei ole luba tekitada, taaskasutada ega ladustada kaevandamisjätmeid. Nendest 12 on väljastatud liiva või/ja kruusa kaevandamiseks ning üks turba kaevandamiseks. Siinkohal tuleb täpsustada, et Statistikaameti poolt välja toodud kolm mäetööstuse ettevõtet on Kuusalu valla aadressiga ettevõtted. Teised kolm ettevõtet pole registreeritud Kuusalu valda.

Kuusalu vallas tegutseb ka kaks põllumajandusettevõtet, kellele on väljastatud keskkonnakompleksluba: Hinna Seafarm OÜ ja KÜÜNI FARM OÜ. Ülejäänud kehtivad keskkonnakaitseload on väljastatud kas vee erikasutuseks või heiteainete väljastamiseks atmosfääri.

Siiski enamus ettevõtted tekitavad oma tegevuses jätmeid, mis ei ole keskkonnakaitseloa reguleeritud: ehitusettevõtjad ehitusjätmeid, katlamajad tuhajätmeid, tervishoiuasutused meditsiinijätmeid, metallitööstused metallijätmeid jne. Täpsemad andmed jäätme gruppide kaupa tekkinud jätmete kohta on kirjutatud peatükis 3.

⁹ Keskkonnaministri 06.06.2013 määrus nr 89 "Alltegevusvaldkondade loetelu ning künnisvõimsused, mille korral on käitise tegevuse jaoks nõutav kompleksluba"

3. ÜLEVAADE JÄÄTMEHOOLDUSE KORRALDAMISE HETKEOLUKORRAST

Hetkeolukorra ülevaates on välja toodud suuremate tekkivate jäätmeliikide kogused ning nende kogumise ja käitlemise korraldus valla haldusterritooriumil.

Kuusalu valla jäätmetekke andmed on saadud jäätmearuandluse infosüsteemist¹⁰ (edaspidi JATS) ja Keskkonnaportaali¹¹ andmebaasidest. Kõikide tekkivate jäätmekoguste puhul teostati päring andmebaasis viie aasta kohta (2017-2021).

Lisaks tehakse käesolevas jäätmekavas ülevaade käitluskohtadest ja jäätmekäitlusest Kuusalu vallas.

3.1. Hinnang eelmises jäätmekavas seatud eesmärkide täitmisele

Kuusalu valla jäätmehoolduse strateegiline kavandamine oli koostatud perioodile 2015-2020, mis oli koondatud Ida-Harjumaa ühisesse jäätmekavasse (Anija, Jõelähtme, Kiili, Kose, Kuusalu, Raasiku, Viimsi valla ning Maardu linna ühine jäätmekava¹²) (edaspidi *Ida-Harjumaa jäätmekava*).

Ida-Harjumaa jäätmekava peaesmärgiks oli jäätmekäitluse hierarhiat järgiv säästev jäätmehooldus, mis on ka Riigi jäätmekava 2014-2020¹ eesmärk. Ida-Harjumaa jäätmekava peaesmärk jagunes omakorda kolmeks strateegiliseks eesmärgiks:

- vältida ja vähendada jäätmeteket, sh vähendada jäätmete ohtlikkust
- võtta jäätmed ringlusse või neid muul viisil taaskasutada maksimaalsel tasemel 2020. aastaks
- vähendada jäätmetest tulenevat keskkonnariski, tõhustades muuhulgas seiret ning järelevalvet

Ida-Harjumaa jäätmekavaga hõlmatud omavalitsusüksustes olid jäätmehoolduse üldeesmärgid sõnastatud järgmiselt:

- vältida ja vähendada jäätmeteket, sh jäätmete ohtlikkust
- võtta liigitikogutud jäätmed ringlusse või neid muul viisil taaskasutada maksimaalsel tasemel, segaolmejäätmete puhul on lahenduseks taaskasutamine või kõrvaldamine
- vähendada jäätmetest tulenevat keskkonnariski
- tõhustada seiret ning järelevalvet
- jäätmete liigitikogumise edendamine
- juriidiliste ja füüsiliste isikute jäätmetealane teavitamine ja nõustamine

Strateegiliste eesmärkideni jõudmiseks koostati jäätmekava juurde tegevuskava, mis oli Ida-Harjumaa jäätmekava lisa 1. Tegevuskavas täpsustati konkreetsed tegevused ja nende

¹⁰ Jäätmearuandluse infosüsteem (JATS)

(<https://aup.envir.ee/cas/login?service=https%3A%2F%2Fjats.keskkonnainfo.ee%2Fmain.php>)

¹¹ Keskkonnaportaal (<https://public.tableau.com/app/profile/keskkonnaagentuur/viz/Jtmeliigid2020-2021/Riigitasand>)

¹² Anija, Jõelähtme, Kiili, Kose, Kuusalu, Raasiku, Viimsi valla ning Maardu linna ühine jäätmekava (https://www.riigiteataja.ee/aktiisa/4291/0201/5047/2015_2020.pdf)

elluviimise aeg, mis aitavad kaasa strateegiliste eesmärkide saavutamisele. Alljärgnevas Tabel 3 on toodud hinnang eelmises jäätmekavas seatud eesmärkide täitmisele.

Tabel 3. Piirkonna ühises jäätmekavas ja ühinenud valdade jäätmekavas püstitatud eesmärgid ja hinnang nende täitmisele. (allikas: Kuusalu vald)

HÜK – Harjumaa Ühisteenuste Keskus MTÜ (hilisema nimega Jäätmevalduskeskus); KIK – Keskkonnainvesteeringute keskus; KOV – kohalik omavalitsusüksus; TKO – taaskasutusorganisatsioonid		
Eesmärk	Aeg ja teostajad	Hinnang eesmärgi täitmisele
Korduskasutuskeskuste loomise toetamine	Aeg: 2015-2019 Teostajad: KOV, HÜK, ettevõtted, KIK	Paigaldatud mahutid korras tekstiili kogumiseks, eesmärgiga neid korduvkasutada.
Ida-Harjumaa ühise jäätmekava ja jäätmehooldust reguleerivate õigusaktide ajakohastamine	Aeg: 2015-2019 Teostajad: KOV, ettevõtted, KIK	Õigusakte on ühendatud, aga Ida-Harjumaa ühiste õigusaktide koostamisega enam ei tegeleta
Pakendijäätmete, kogumisvõrgustiku arendamine	Aeg: 2015-2019 Teostajad: KOV, HÜK, TKO	Lisatud juurde konteinereid ning leitud viise teenuse mugavamaks kasutamiseks
KOV jäätmespetsialistide täiendkoolitus	Aeg: 2015-2019 Teostajad: KOV, HÜK, KIK	On käidud jäätmemajanduse teemalistel täiendkoolitustel
Biolagunevate jäätmete käitlemissüsteemi arendamine, sh kompostimine nende tekkekohas	Aeg: 2015-2019 Teostajad: KOV, HÜK, KIK	Uue jäätmeveo hankega on biolagunevate jäätmete eraldi kogumine kohustuslik. Lisaks on arendatud viise komposteerimise arjumuse süvendamiseks.
Ehitus- ja lammutusjäätmete kogumisvõrgustiku laiendamine	Aeg: 2015-2019 Teostajad: KOV, HÜK, KIK	Jäätmejaama arendamise läbi tõstetud ehitusjäätmete kogumise efektiivsust
Jäätmevaldajate registri korrastamine, jäätmevaldajate liitmine süsteemiga	Aeg: 2015-2019 Teostajad: KOV, HÜK	Jäätmevaldajate registri põhimäärust on kaasajastatud ning andmestikku korrastatakse regulaarselt.
KOV-d teostavad ühiselt järelevalvet jäätmealaste nõuete täitmise üle	Aeg: 2015-2019 Teostajad: KOV, jäätmevedaja	Ühist järelevalvet ei teostata, teostatakse järelevalvet eraldiseisvalt.
Jäätmetatistika kogumine kõigi kogutud jäätmeliikide kohta	Aeg: 2015-2019 Teostajad: KOV, HÜK, jäätmekäitlejad	Eraldi kogutud ei ole, vaid jäätmejaamast tulenev info. Vedajal on statistiline info olemas, mida küll vald ei ole palunud edastada
Olemasolevate ja tekkivate illegaalsete ladestuskohtade likvideerimine, prügi mahapanekut keelavate siltide paigaldamine	Aeg: 2015-2019 Teostajad: KOV, KIK, kinnistuomanikud	Tehtud ettekirjutusi ladestuskohtade likvideerimiseks ning menetlused on käimas
Maastikupilti kahjustavate lagunenud ja kasutusest välja arvatud militaar-, tööstus- ja põllumajandusehitiste lammutamine	Aeg: 2015-2019 Teostajad: KOV, KIK, kinnistuomanikud	Omandi puutumatuse tõttu ei ole head seaduslikku alust lammutamise kohustamiseks.
Jäätmekäitlusala infomaterjalide loomine ja jagamine omavalitsuse lehes, HÜK loodaval veebilehel, info jagamine külakoosolekutel ja ühistukoosolekutel	Aeg: 2015-2019 Teostajad: KOV, HÜK, KIK	Teavitusematerjali on jagatud valla infokanalites ja koosolekutel
Jäätmenõustamine ja teavitustöö elanikele, ettevõtjatele	Aeg: 2015-2019 Teostajad: KOV, HÜK, KIK	Igapäevane nõustamine
Omavalitsuse enda poolt korraldatud jäätmeveo teenuste osutamine	Aeg: 2015-2019 Teostajad: KOV, HÜK	Korraldatud jäätmevedu toimib ja areneb
Olulise jäätmetekkega ettevõtete jäätmekava koostamine	Aeg: 2015-2019 Teostajad: Ettevõtted Järelevalve: KOV, HÜK	Kuusalu valla järelevalve ei ole tuvastanud ettevõtteid, kellel on kohustus jäätmekava luua
Pakendijäätmete kogumisvõrgustiku arendamine	Aeg: 2015-2019 Teostajad: TKO Järelevalve: KOV, HÜK	Lisakonteinereid on paigaldatud
Probleemtoodete jäätmete kogumisvõrgustiku täiendamine	Aeg: 2015-2019 Teostajad: TKO	Ei ole andmeid

3.2. Kuusalu valla jäätmete perioodil 2016-2021

Vastavalt JATS ja Keskkonnaportaali andmetele tekkis Kuusalu vallas perioodil 2017-2021 kokku ca 102 992 t erinevaid jäätmeid, mis teeb keskmiseks jäätmetekkeks elaniku kohta 3208,4 kg/a. Siia on sisse arvatud jäätmekäitluskohtades tekkivad jäätmete sorteerimisel tekkinud jäätmed (19-koodiga¹³). Siiski nende jäätmete osakaal on võrreldes teiste Kuusalu vallas tekkinud jäätmetega väike (vt Tabel 4).

Suurim aastane kogus oli aastal 2017, kui tekkis kokku ca 41 879 t/a ehk üle kahe korra rohkem kui teistel vaadeldava perioodi aastatel. Seda mõjutas suur (15 000 t) bituumenijäätme (17 03 02¹³) kogus, mis tekkis Kuusalu aleviku peatee rekonstrueerimise järgselt. Teistel aastatel sellises koguses bituumenijäätmeid ei tekkinud.

Ülevaatliku pildi jäätmetekke osas annab Tabel 4. Joonis 2 on näidatud olulisemate jäätmete teke perioodil 2017-2021.

Täpsemalt iga jäätmeliigi osas on analüüs toodud järgnevates peatükkides.

Tabel 4. Jäätmete liigiti Kuusalu vallas perioodil 2017-2021. Jäätmekoodid ja nimetused¹³. Tärniga (*) on märgitud ohtlikud jäätmed, „kokku“ on jäätmegrupi tava- ja ohtlikud jäätmed kokku (allikad: JATS ja Keskkonnaportaal).

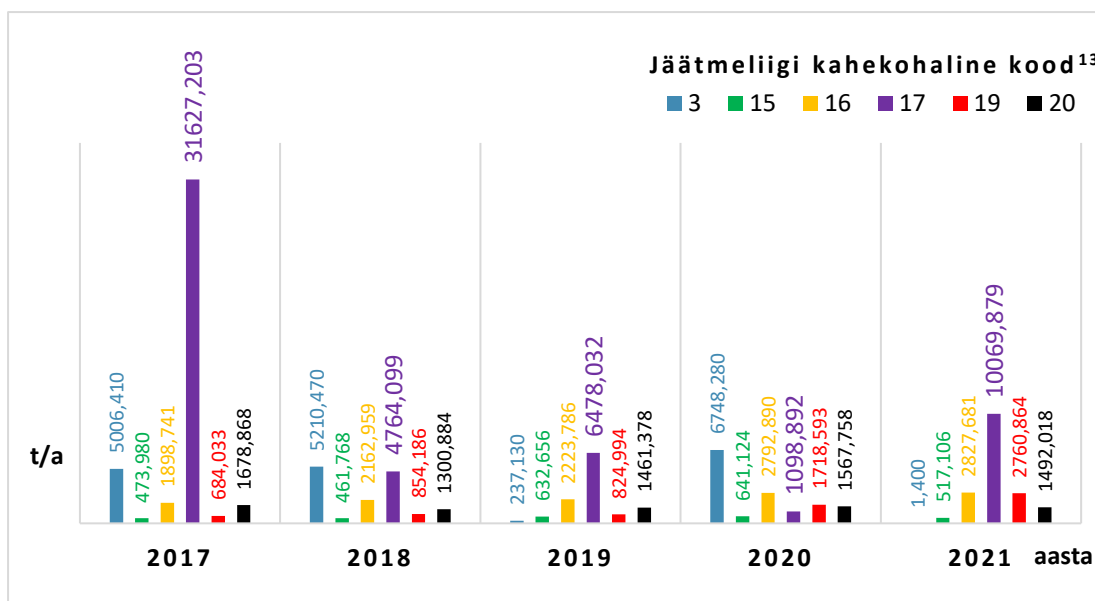
Jäätmekood	Jäätmeliigi nimetus	2017	2018	2019	2020	2021	KOKKU
01 01 02	Mittemaaksete maavarade kaevandamisjäätmed	0.000	0.000	50.000	50.000	0.000	100.000
1	Maavarade ja maa-ainese uuringutel, kaevandamisel ning füüsilisel ja keemilisel töötlemisel tekkinud jäätmed	0.000	0.000	50.000	50.000	0.000	100.000
1 (KOKKU)		0.000	0.000	50.000	50.000	0.000	100.000
02 01 04	Plastijäätmed (välja arvatud pakendid)	9.216	10.780	3.680	0.000	23.600	47.276
02 01 10	Metallijäätmed	0.000	0.378	0.000	0.020	0.000	0.398
2	Põllumajanduses, aianduses, vesiviljeluses, metsanduses, jahinduses ja kalapüügil ning toiduainete valmistamisel ja töötlemisel tekkinud jäätmed	9.216	11.158	3.680	0.020	23.600	47.674
2 (KOKKU)		9.216	11.158	3.680	0.020	23.600	47.674
03 01 01	Puukoore- ja korgijäätmed	0.000	0.000	0.000	13.980	0.000	13.980
03 01 05	Saepuru, sealhulgas puidutolm, laastud, pinnud, puit, laast- ja muud puidupõhised plaadid ning vineer, mida ei ole nimetatud koodinumbri 03 01 04*	4876.410	5210.470	230.150	6728.220	1.400	17046.650
03 01 99	Nimistus mujal nimetamata jäätmed	0.000	0.000	6.980	6.080	0.000	13.060
03 03 01	Puukoore- ja puidujäätmed	130.000	0.000	0.000	0.000	0.000	130.000
3	Puidu töötlemisel, plaatide ja mööbli ning tselluloosi, paberi ja kartongi tootmisel tekkinud jäätmed	5006.410	5210.470	237.130	6748.280	1.400	17203.690
3 (KOKKU)		5006.410	5210.470	237.130	6748.280	1.400	17203.690
05 05 05*	Lekkinud õli	0.000	0.000	0.000	0.000	0.133	0.133
5*	Nafta ja õli rafineerimisel ning fraktsioneerimisel, maagaasi puhastamisel ja kivisöe ning põlevkivi utmisel tekkinud jäätmed	0.000	0.000	0.000	0.000	0.133	0.133
5 (KOKKU)		0.000	0.000	0.000	0.000	0.133	0.133
07 01 03*	Halogeenitud orgaanilised lahustid, pesuvedelikud ja emalahused	0.200	0.000	0.000	0.000	0.000	0.200
07 01 04*	Muud orgaanilised lahustid, pesuvedelikud ja emalahused	0.000	0.000	0.110	0.000	0.000	0.110
7*	Orgaanilistes keemiaprotsessides tekkinud jäätmed	0.200	0.000	0.110	0.000	0.000	0.310
7 (KOKKU)		0.200	0.000	0.110	0.000	0.000	0.310
08 01 11*	Orgaanilisi lahusteid või muid ohtlikke aineid sisaldavad värvi- ja lakijäätmed	0.122	0.230	0.999	0.023	2.781	4.155
08 04 09*	Orgaanilisi lahusteid või muid ohtlikke aineid sisaldavad liimi- ja hermeetikujäätmed	0.000	0.000	0.000	0.000	1.003	1.003

¹³ Keskkonnaministri 14.12.2015 määrus nr 70 „Jäätmete liigitamise kord ja jäätmenimistu“

8*	Pinnakatete (värvide, lakkide ja klaasjate emailide), liimide, hermeetikute ja trükkivärvide valmistamisel, kokkusegamisel, jaotamisel ja kasutamisel tekkinud jäätmed	0.122	0.230	0.999	0.023	3.784	5.158
8 (KOKKU)		0.122	0.230	0.999	0.023	3.784	5.158
10 01 03	Turba ja töötlemata puidu põletamisel tekkinud lendtuhk	0.000	38.140	6.000	0.000	10.280	54.420
10 01 14*	Koospõletamisel tekkinud ohtlikke aineid sisaldav koldetuhk, räbu ja katlatuhk	0.000	0.000	0.000	1.750	0.000	1.750
10		0.000	38.140	6.000	0.000	10.280	54.420
10*	Termilistes protsessides tekkinud jäätmed	0.000	0.000	0.000	1.750	0.000	1.750
10 (KOKKU)		0.000	38.140	6.000	1.750	10.280	56.170
11 01 06*	Nimistus mujal nimetamata happed	218.280	216.129	267.6	388.736	135.517	1226.262
11 01 11*	Ohtlikke aineid sisaldav loputusvesi	36.580	48.310	0.000	13.293	19.246	117.429
11 01 98*	Muud ohtlikke aineid sisaldavad jäätmed	6.049	5.318	4.200	9.589	0.000	25.156
11 05 01	Kõvatsink	91.746	111.241	122.673	99.144	112.850	537.654
11 05 02	Tsingituhk	30.987	32.896	33.425	92.531	117.505	307.344
11 05 03*	Tahked gaasipuhastusjäätmed	0.000	0.000	0.000	2.983	3.480	6.463
11 05 04*	Kasutatud räbusti	0.000	0.000	0.000	5.830	11.010	16.840
11	Metallide ja muude materjalide pinnatöötlusel ja pindamisel ning värviliste metallide hüdrometallurgiprotsessides tekkinud jäätmed	122.733	144.137	156.098	191.675	230.355	844.998
11*		260.909	269.757	271.800	420.431	169.253	1392.150
11 (KOKKU)		383.642	413.894	427.898	612.106	399.608	2237.148
12 01 01	Mustmetalliviilmed ja -treilaastud	92.155	85.912	69.680	1.270	0.000	249.017
12 01 03	Värvilise metalli viilmed ja treilaastud	0.000	0.000	0.000	0.024	0.000	0.024
12	Metallide ja plastide mehaanilisel vormimisel ning füüsilisel ja mehaanilisel pinnatöötlemisel tekkinud jäätmed	92.155	85.912	69.680	1.294	0.000	249.041
12 (KOKKU)		92.155	85.912	69.680	1.294	0.000	249.041
13 02 05*	Mineraalõlipõhised kloorimata mootori-, käigukasti- ja määrideõlid	0.000	0.034	0.000	0.000	0.000	0.034
13 02 08*	Muud mootori-, käigukasti- ja määrideõlid	8.699	3.781	4.773	0.422	4.605	22.280
13 03 10*	Muud isolatsiooni- ja soojusvahetusõlid	0.000	0.000	0.000	1.118	1.860	2.978
13 05 06*	Õlipüünistes lahutatud õli	0.000	3.000	0.000	0.000	0.000	3.000
13 05 07*	Õlipüünistes lahutatud õline vesi	9.000	3.000	3.730	0.000	6.100	21.830
13 08 02*	Muud emulsioonid	7.000	14.700	6.200	0.000	0.000	27.900
13*	Õli- ja vedelkütusejäätmed (välja arvatud toiduõlid ning jaotistes 05, 12 ja 19 nimetatud jäätmed)	24.699	24.481	14.703	1.540	12.565	77.988
13 (KOKKU)		24.699	24.481	14.703	1.540	12.565	77.988
15 01 01	Paber- ja kartongpakendid	66.151	88.878	77.975	72.640	67.107	372.751
15 01 02	Plastpakendid	65.574	42.612	241.382	97.102	92.272	538.942
15 01 03	Puitpakendid	9.934	12.350	14.500	0.180	15.700	52.664
15 01 04	Metallpakendid	7.259	7.177	8.541	10.919	22.625	56.521
15 01 06	Segapakendid	65.380	94.904	82.984	98.120	84.444	425.832
15 01 07	Klaaspakendid	257.672	214.222	206.069	322.587	233.774	1234.324
15 01 10*	Ohtlikke aineid sisaldavad või nendega saastatud pakendid	1.534	0.654	0.904	0.216	0.710	4.018
15 02 02*	Ohtlike ainete saastatud absorbendid, puhastuskaltsud, filtermaterjalid (sealhulgas nimistus mujal nimetamata õlifiltrid) ja kaitseriietus	0.476	0.971	0.301	38.060	0.474	40.282
15 02 03	Absorbendid, puhastuskaltsud, filtermaterjalid ja kaitseriietus, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 15 02 02*	0.000	0.000	0.000	1.300	0.000	1.300
15	Pakendijäätmed, nimistus mujal nimetamata absorbendid, puhastuskaltsud, filtermaterjalid ja kaitseriietus	471.970	460.143	631.451	602.848	515.922	2682.334
15*		2.010	1.625	1.205	38.276	1.184	44.300
15 (KOKKU)		473.980	461.768	632.656	641.124	517.106	2726.634
16 01 03	Vanarehvid	22.915	15.476	0.000	0.000	4.405	42.796
16 01 04*	Romusõidukid	37.105	6.347	21.368	7.760	13.365	85.945
16 01 06	Romusõidukid, mis ei sisalda vedelikke ega ohtlikke osi	12.757	0.000	0.659	0.640	0.000	14.056
16 01 07*	Õlifiltrid	0.261	0.778	0.312	0.000	0.256	1.607
16 01 14*	Ohtlikke aineid sisaldavad antifriisid	0.190	4.100	11.710	0.000	18.400	34.400
16 01 17	Mustmetallid	0.000	0.000	0.000	0.000	0.260	0.260
16 01 18	Värvilised metallid	2.910	0.761	0.484	1.256	0.711	6.122
16 01 19	Plastid	0.000	0.000	0.095	0.000	0.06	0.155
16 01 20	Klaas	0.020	0.000	0.040	0.000	0.000	0.060
16 01 21*	Ohtlikud osad, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 16 01 07* kuni 16 01 11*, 16 01 13* ja 16 01 14*	0.000	0.011	0.519	0.000	0.122	0.652
16 01 99	Nimistus mujal nimetamata jäätmed	0.500	1.920	0.660	0.620	0.840	4.540

16 02 14	Kasutuselt kõrvaldatud seadmed, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 16 02 09* kuni 16 02 13*	408.728	493.151	613.333	749.903	581.927	2847.042
16 02 15*	Kasutuselt kõrvaldatud seadmetelt eemaldatud ohtlikud osad	61.232	226.864	213.309	222.152	234.955	958.512
16 02 16	Kasutuselt kõrvaldatud seadmetelt eemaldatud osad, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 16 02 15*	1285.574	1337.513	1302.784	1719.846	1944.313	7590.030
16 02 97*	Muud ohtlikke osi sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud seadmed	0.000	0.000	0.300	0.457	0.000	0.757
16 02 98	Muud kasutuselt kõrvaldatud seadmed ja aparaadid, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 16 02 97*	21.909	37.818	33.954	34.185	21.523	149.389
16 03 04	Anorgaanilised jäätmed, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 16 03 03*	0.000	0.000	1.660	0.000	0.000	1.660
16 05 06*	Ohtlikest ainetest koosnevad või neid sisaldavad laborikemikaalid, sealhulgas laborikemikaalised	0.091	0.047	0.000	0.016	0.014	0.168
16 05 08*	Ohtlikest ainetest koosnevad või neid sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud orgaanilised kemikaalid	0.000	0.000	0.159	0.000	0.000	0.159
16 06 01*	Pliiakud	7.032	4.613	7.160	12.794	5.551	37.150
16 06 02*	Ni-Cd-patareid ja -akud	0.776	0.837	3.397	0.000	0.000	5.010
16 06 03*	Elavhõbedat sisaldavad patareid	0.384	0.340	0.161	0.000	0.000	0.885
16 06 05	Muud patareid ja akud	36.357	32.383	11.722	43.261	0.000	123.723
16 07 08*	Öli sisaldavad jäätmed	0.000	0.000	0.000	0.000	0.979	0.979
16	Nimistus mujal nimetamata jäätmed	1791.670	1919.022	1965.391	2549.711	2554.039	10779.833
16*		107.071	243.937	258.395	243.179	273.642	1126.224
16 (KOKKU)		1898.741	2162.959	2223.786	2792.890	2827.681	11906.057
17 01 01	Betoon	52.560	3.780	11.820	14.200	2441.780	2524.140
17 01 02	Tellised	2.240	9.460	15.160	1.480	580.720	609.060
17 01 07	Betooni-, tellise-, plaadi- või keraamikatootesegud, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 17 01 06*	4.600	27.360	31.020	16.180	46.040	125.200
17 02 01	Puit	18.320	3889.990	5710.810	45.320	5527.230	15191.670
17 02 02	Klaas	9.600	25.280	1.080	3.220	11.380	50.560
17 02 03	Plastid	0.000	0.000	0.000	3.300	1.305	4.605
17 02 04	Ohtlikke aineid sisaldavad või nendega saastatud puit, klaas ja plastid	3.640	3.600	0.000	0.000	0.000	7.240
17 03 01*	Kivise- või põlevkivitõrva sisaldavad bituumenitaolised segud	0.000	0.000	0.049	0.000	0.000	0.049
17 03 02	Bituumenitaolised segud, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 17 03 01*	15501.040	2.220	0.920	4.300	12.660	15521.140
17 04 01	Vask, pronks, valgevask	1.913	4.177	2.097	4.181	4.523	16.891
17 04 02	Alumiinium	32.053	25.030	9.177	16.621	10.917	93.798
17 04 03	Plii	0.000	0.000	3.602	3.520	0.471	7.593
17 04 04	Tsink	0.000	0.214	0.003	0.329	0.280	0.826
17 04 05	Raud ja teras	733.604	401.806	195.807	541.518	595.923	2468.658
17 04 07	Metalliseadused	4.656	3.220	4.521	5.743	3.810	21.950
17 04 11	Kaablid, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 17 04 10*	0.237	0.000	0.624	0.000	0.700	1.561
17 05 04	Kivid ja pinnas, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 17 05 03*	12.540	77.480	16.620	31.140	151.260	289.040
17 05 06	Süvenduspinnas, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 17 05 05*	0.000	0.000	0.000	0.000	3.260	3.260
17 05 08	Teetammitäitematerjal, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 17 05 07*	15000.000	0.000	0.000	0.000	0.000	15000.000
17 06 01*	Asbesti sisaldavad isolatsioonimaterjalid	3.160	0.000	0.000	0.000	0.260	3.420
17 06 05*	Asbesti sisaldavad ehitusmaterjalid	29.100	36.110	38.100	84.600	95.960	283.870
17 08 02	Kipsipõhised ehitusmaterjalid, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 17 08 01*	0.000	0.000	0.000	1.520	2.260	3.780
17 09 04	Ehitus- ja lammutussegapraht, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 17 09 01*, 17 09 02* ja 17 09 03*	217.940	254.372	436.622	321.720	579.140	1809.794
17	Ehitus- ja lammutuspraht (sealhulgas saastunud maa-aladelt eemaldatud pinnas)	31594.943	4727.989	6439.883	1014.292	9973.659	53750.766
17*		32.260	36.110	38.149	84.600	96.220	287.339
17 (KOKKU)		31627.203	4764.099	6478.032	1098.892	10069.879	54038.105
18 01 01	Teravad ja torkivad esemed (välja arvatud koodinumbriga 18 01 03* nimetatud jäätmed)	0.000	0.060	0.000	0.000	0.000	0.060
18 01 03*	Jäätmed, mida peab nakkuse vältimiseks koguma ja kõrvaldama erinõuete kohaselt	0.000	0.025	0.000	0.000	0.045	0.070

18 01 98*	Sortimata ravimikogumid	0.034	0.028	0.045	0.019	0.016	0.142
18 02 02*	Jäätmed, mida peab nakkuse vältimiseks koguma ja kõrvaldama erinõuete kohaselt	0.000	0.000	0.000	0.000	0.001	0.001
18	Inimeste või loomade tervishoiu või sellega seotud uuringute käigus tekkinud jäätmed (välja arvatud köögi- ja sööklajajäätmed, mis ei ole tervishoiuga otseselt seotud)	0.000	0.060	0.000	0.000	0.000	0.060
18*		0.034	0.053	0.045	0.019	0.062	0.213
18 (KOKKU)		0.034	0.113	0.045	0.019	0.062	0.273
19 01 12	Koldetuhk ja räbu, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 19 01 11*	0.000	0.000	36.020	0.000	14.800	50.820
19 08 01	Võrepraht	0.000	0.000	1.260	0.000	316.480	317.740
19 08 02	Liivapüüisese	0.000	0.000	0.000	6.360	0.000	6.360
19 08 05	Olmereovee puhastusseted	292.380	634.200	510.540	422.820	438.220	2298.160
19 08 09	Vaid toiduõli ja -rasva sisaldava õli ja vee segu lahutamisel tekkinud rasva, õli ning vee segu	0.000	0.000	5.040	0.000	0.000	5.040
19 12 01	Paber ja kartong	1.689	1.053	0.000	0.000	0.000	2.742
19 12 03	Värvilised metallid	0.000	0.000	0.000	0.005	6.469	6.474
19 12 04	Plastid ja kummi	341.471	193.546	171.749	605.804	333.701	1646.271
19 12 05	Klaas	0.000	0.000	50.067	374.628	555.759	980.454
19 12 07	Puit, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 19 12 06*	25.022	25.265	20.190	15.059	1014.695	1100.231
19 12 11*	Muud ohtlikke aineid sisaldavad jäätmete mehaanilise töötlemise jäägid (sealhulgas materjalisegud)	0.054	0.122	0.116	0.055	0.100	0.447
19 12 12	Muud jäätmete mehaanilise töötlemise jäägid (sealhulgas materjalisegud), mida ei ole nimetatud koodinumbriga 19 12 11*	23.417	0.000	30.012	293.862	80.640	427.931
19	Jäätmekäitlustevõtete, ettevõtteväliste reoveepuhastite ning joogi- ja tööstusvee käitllemisel tekkinud jäätmed	683.979	854.064	824.878	1718.538	2760.764	6842.223
19*		0.054	0.122	0.116	0.055	0.100	0.447
19 (KOKKU)		684.033	854.186	824.994	1718.593	2760.864	6842.670
20 01 01	Paber ja kartong	59.307	61.778	94.238	154.525	40.936	410.784
20 01 08	Biologunevad köögi- ja sööklajajäätmed	63.211	67.990	49.407	20.036	114.660	315.304
20 01 10	Rõivad	0.000	0.000	0.000	0.000	0.220	0.220
20 01 11	Tekstiilid	0.000	0.000	0.000	0.260	0.000	0.260
20 01 13*	Lahustid	0.000	0.000	0.000	0.000	0.009	0.009
20 01 19*	Pestitsiidid	0.000	0.000	0.108	0.251	0.000	0.359
20 01 21*	Luminestsentslambid ja muud elavhõbedat sisaldavad jäätmed	0.774	0.998	1.570	2.761	3.522	9.625
20 01 23*	Klorofluorosüsivesinikud sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud seadmed	3.686	4.975	2.183	2.229	4.940	18.013
20 01 25	Toiduõli ja -rasv	0.000	0.360	0.740	0.790	0.364	2.254
20 01 27*	Ohtlikke aineid sisaldavad värvid, trükkvärvid, liimid ja vaigud	1.520	6.253	5.300	5.733	2.073	20.879
20 01 33*	Koodinumbritega 16 06 01*, 16 06 02* ja 16 06 03* nimetatud patareid ja akud ning sortimata patarei- ja akukogumid, mille hulgas on selliseid patareid või akusid	0.255	5.516	0.619	2.869	1.563	10.822
20 01 35*	Ohtlikke osi sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmed, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01 21* ja 20 01 23*	16.614	8.689	9.776	5.047	11.207	51.333
20 01 36	Kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmed, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01 21*, 20 01 23* ja 20 01 35*	6.037	26.364	14.092	14.177	9.748	70.418
20 01 39	Plastid	167.789	5.540	46.200	3.900	5.310	228.739
20 01 40	Metallid	0.081	1.823	2.620	0.311	1.246	6.081
20 01 98*	Sortimata ravimikogumid	0.066	0.103	0.059	0.055	0.031	0.314
20 01 99	Nimistus mujal nimetamata muud jäätmed	0.000	0.000	6.260	107.080	137.280	250.620
20 02 01	Biologunevad jäätmed	0.560	0.700	0.380	0.820	1.440	3.900
20 02 02	Pinnas ja kivid	1.680	0.000	0.000	0.000	0.000	1.680
20 03 01	Prügi (segajäätmed)	1346.495	1088.280	1207.586	1175.704	1126.769	5944.834
20 03 07	Suurjäätmed	10.793	21.515	20.240	71.210	30.700	154.458
20	Olmejäätmed (kodumajapidamisjäätmed ja samalaadsed kaubandus-, tööstus- ja ametiasutustajajäätmed), sealhulgas liigiti kogutud jäätmed	1655.953	1274.350	1441.763	1548.813	1468.673	7389.552
20*		22.915	26.534	19.615	18.945	23.345	111.354
20 (KOKKU)		1678.868	1300.884	1461.378	1567.758	1492.018	7500.906

Joonis 2. Suuremate (üle 2500 t/period) jäätmekoguste teke jäätmeliigiti Kuusalu vallas perioodil 2017-2021 (allikad: JATS ja Keskkonnaportaal)

3.3. Olmejäätmete kogumine ja käitlemine

Olmejäätmed on kodumajapidamisjäätmed ning kaubanduses, teeninduses või mujal tekkinud oma koostise ja omaduste poolest samalaadsed jäätmed. Täpsema olmejäätmete definitsiooni annab jäätmeseadus¹⁴.

Keskkonnaministri 03.06.2022 määruse nr 28 „Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded ja kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“ (edaspidi *sortimismäärus*) järgi tuleb olmejäätmed sortida tekkemomendil, et tagada nende kvaliteet ning vältida hiljem liigset energia- ning tööjõukulu. Sortimismääruse § 3 lg 2 järgi tuleb liigiti koguda vähemalt järgnevad jäätmed:

- paber ja kartong (20 01 01)
- plastid (20 01 39)
- metallid (20 01 40)
- klaas (20 01 02)
- biolagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 01)
- biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed (20 01 08)
- bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 02, 20 02 03)
- pakendid (15 01), sealhulgas paber- ja kartongpakendid (15 01 01), plastpakendid (15 01 02), puitpakendid (15 01 03), metallpakendid (15 01 04), komposiitpakendid (15 01 05), klaaspakendid (15 01 07) ja tekstiilpakendid (15 01 09)
- puit (20 01 38)
- tekstiil (20 01 10, 20 01 11)
- suurjäätmed (20 03 07)
- probleemtoodete jäätmed (20 01 21*, 20 01 23*, 20 01 34, 20 01 35*, 20 01 36)
- ravimijäätmed (20 01 32, 20 01 31*, 20 01 95*, 20 01 96*, 20 01 97*, 20 01 98*)

¹⁴ Jäätmeseadus § 7

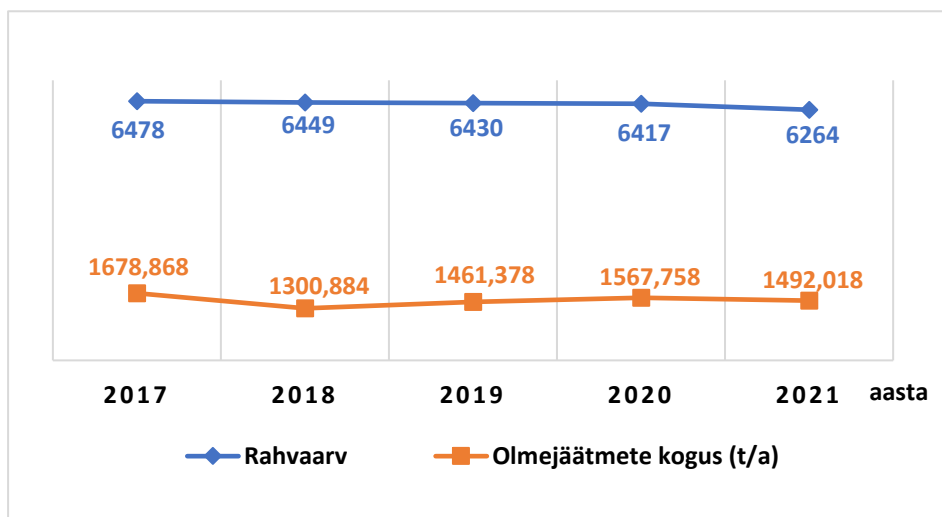
- käesolevas lõikes nimetamata ohtlikud jäätmed (jäätmehäädmetu alajaotises 20 01 tärniga „*” tühistatud jäätmed) ning olmes tekkinud ohtlikke aineid sisaldavad või nendega saastunud pakendid jäätmekoodiga 15 01 10*

Vastavalt Kuusalu valla jäätmehoolduseeskirjale 14.12.2022 nr 26 on kogu Kuusalu valla territoorium hõlmatud korraldatud jäätmeveoga. Jäätmevedu on kohustuslik kõigil kinnistutel (sh suvilad, maakodud jms), kuid elanikel on võimalik taotleda vabastust korraldatud jäätmeveost. Seega Kuusalu vallas kogutakse kokku olmejäätmed korraldatud jäätmeveo raames.

Kuusalu vallas on mitmeid jäätmete üle andmise võimalusi, sh ka valla territooriumile jäävad avalikud konteinerid ja Kiiu jäätmejaam. Lisaks suunatakse elanikke jäätmeid üle andma kõrval omavalitsuses asuvasse Tallinna prügilasse (Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus Jõelähtme vallas) ja Loksa jäätmejaama. Kuusalu valla elanikud saavad Loksa jäätmejaamas jäätmeid üle anda sama hinnakirja alusel, mis kehtib Loksa linna elanikele.

Vastavalt Tallinna prügila keskkonnakompleksloale nr L.KKL.HA-18510⁸, Kiiu jäätmejaama keskkonnaloale nr KL-512031⁸ ja Loksa jäätmejaama keskkonnaloale nr L.JÄ/334042⁸ võetakse nendes jäätmekäitluskohtades vastu erinevaid olmejäätmeid (20-koodiga jäätmeid). Võrreldes Kiiu jäätmejaama tegevust sortimismäärusega, siis kogutakse 01.02.2023 kõiki pakendijäätmeid ja peaaegu kõiki tava olmejäätmeid v.a ravimijäätmeid (20 01 32). Seejuures Kiiu jäätmejaam ei võta vastu paljusid sortimismääruse ohtlikke jäätmeid nii ravimijäätmete osas (20 01 31*, 20 01 95*, 20 01 96*, 20 01 97*), kui ka muid olmes tekkinud ohtlikke õlijäätmeid 20 01 26*, pesuaineid 20 01 29* ning patareisid ja akusid 20 01 33*. Nimetatud jäätmeid ei saa ka üle anda Tallinna prügilasse. Loksa jäätmejaam ei võta vastu vaid ravimijäätmeid.

Kuusalu vallas tekkis olmejäätmeid perioodil 2017-2021 kokku ca 7 501 t, mis teeb keskmiseks olmejäätmete tekkekoguseks elaniku kohta ca 233 kg/a. Aastal 2021 oli Kuusalu valla keskmine olmejäätmete teke inimese kohta keskmisest suurem, 238 kg. Samas Eesti keskmine olmejäätmete teke inimese kohta aastal 2021 oli 394 kg. Täpsem olmejäätmete tekkekogus elaniku kohta on vaadeldav Joonis 3.

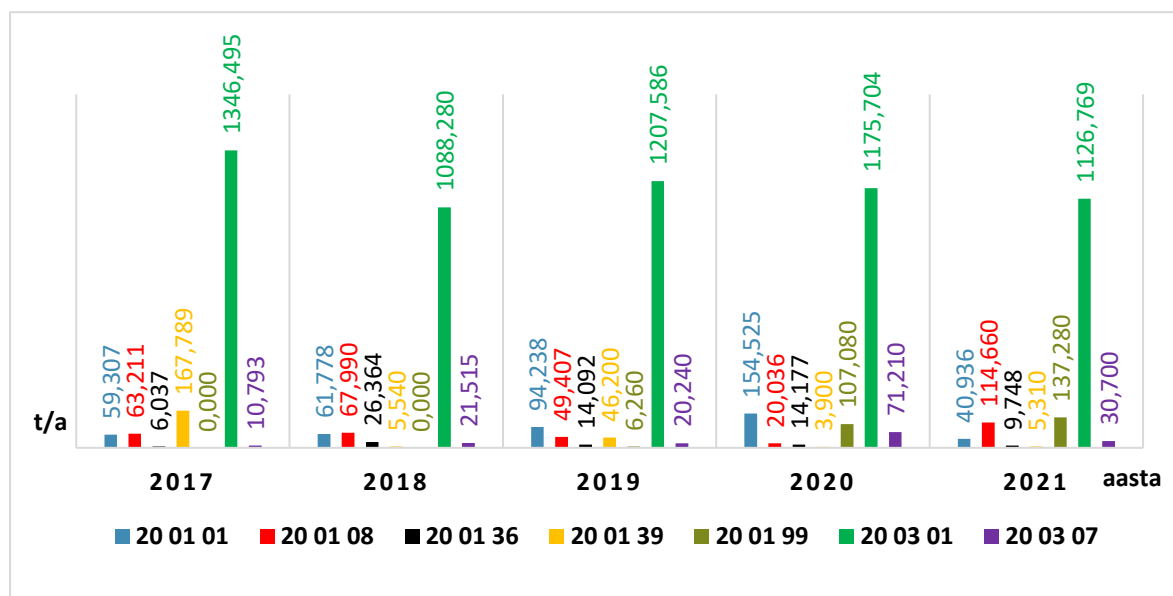
Joonis 3. Jäätmetekke ja rahvaarvu võrdlus Kuusalu vallas aastatel 2018-2021 (allikad: Statistikaamet, JATS ja Keskkonnaportaali)

Analüüsis Joonis 3 näeme, et Kuusalu vallas tekkinud olmejäätmete kogused on aastate lõikes kõikunud. Perioodil 2017-2021 näeme suures osas ikkagi olmejäätmete koguste tõusu.

Positiivne on aasta 2018, kui olmejäätmete kogus elaniku kohta oli vaadeldaval perioodil väikseim, ca 202 kg.

Suurima tekkemahuga on olmejäätmetest perioodil 2017-2021 jäätmed koodiga 20 03 01 (prügi (segaolmejäätmed)), mille kogus kogu olmejäätmete tekkekogusest on ca 79% (Eesti keskmine aastal 2021 oli ca 2%). Siiski kindalt tõusu või langustrendi jäätmete koodiga 20 03 01 tekkimisel näha ei ole (vt Joonis 4). Segaalmejäätmete (20 01 01) suur tekkekogus ja kõrge osakaal olmejäätmetes on suuresti seotud Kuusalu vallas jäätmete sorteerimise võimaluste olukorraga. Kuusalu vallas on sorteeritud olmejäätmete üle andmine lahendatud Kiiu jäätmejaama ja avalike konteinerite kaudu. Majade juures on võimalik ära anda ainult paber- ja kartongjäätmeid ning alates aastast 2023 ka biolagunevaid köögi- ja sööklajäätmeid.

Paberi- ja kartongjäätmed (20 01 01) eraldi kogutuna olmejäätmete seast on kergesti taaskasutatavad. Vanapaberi taaskasutamiseks on tarvis see eraldada muudest jäätmetest ning vältida selle kvaliteedi langemist. Vaadeldava perioodi jooksul on Kuusalu vallas stabiilselt tekkinud olmejäätmetest paberit ja kartongi (20 01 01). Vastavalt Tabel 4 ja Joonis 4 olevatele andmetele tekkis Kuusalu vallas paberi- ja kartongijäätmeid perioodil 2017-2021 keskmiselt kogu olmejäätmete kodusest ca 5,4% (Eesti keskmine aastal 2021 oli 0,2%) kõikides vahemikus 20 t aastal 2020 kuni 115 t aastal 2021. Vanapaberi ja kartongijäätmete kogumine toimub nii korraldatud jäätmeveo raames kui ka avalike konteinerite kaudu ja Kiiu jäätmejaamas. Sortimisuuringu¹⁵ arvutuslik analüüs näitab, et segaalmejäätmete (20 01 01) osana antakse 17% vanapaberit, mille liigiti kogumise võrgustik on kõige tihedam võrreldes muude taaskasutatavate jäätmetega. Antud jäätmete koguste vähendamine olmejäätmetes on võimalik eelkõige paberi- ja papijäätmete kogumisvõrgustiku rajamise abil. Vanapaber kui materjal kattub osaliselt pakenditega, mis tähendab seda, et jäätmevaldajad koguvad küll liigiti, kuid osa vanapaberi jäätmetest jõuab pakendikonteineritesse.

Joonis 4. Kuusalu valla koguselt suuremad olmejäätmete tekkemahud 2017-2021. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaali)

¹⁵ SEI Tallinn „Segaalmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise ja koguste uuring“ (<https://www.sei.org/publications/segaolmejaatmete-uuring/>) (2020)

Suurjäätmel on suuregabariidilised esemed, näiteks mööbliesemed, vaibad, madratsid, kraanikausid, wc-potid jne. Suurjäätmelena ei käsitleta romuautosid ja autorehve, elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmel, sh külmikuid, pesumasinaid, telereid. Vastavalt JATS ja Keskkonnaportaali andmetele (vt Tabel 4 ja Joonis 4) tekkis perioodil 2017-2021 suurjäätmel kokku ca 2% (Eesti keskmine aastal 2021 oli ca 0,1%), kõikides aastate jooksul 10,8 t/a (aasta 2017) kuni 71,2 t/a (aasta 2020).

Kuusalu valla elanikud saavad kasutatud riideid ja jalatseid tasuta ära viia MTÜ Riidepunkt konteineritesse, mis asuvad Kiiu jäätmeljaamas ja Kuusalu Konsumi ja Coopi juures Kuusalu alevikus. Kõlbmatuid riideid ja tekstiili ehk rõiva- ja tekstiilijäätmel (20 01 10, 20 01 11) saab üle anda ainult Kiiu jäätmeljaama. Vastavalt sortimisuuringule¹⁵ moodustavad rõiva- ja tekstiilijäätmel Eestis keskmiselt 5,81% olmejäätmeldest. Materjalina üldjuhul olmejäätmeldest sisalduvad rõiva ja tekstiilijäätmel taaskasutamiseks ei sobi, kuna on sageli määrdunud ning sisaldavad detailelemente (lukud, nõõbid), mille eemaldamine on keerukas.

Vastavalt JATS ja Keskkonnaportaali andmetele Kuusalu vallas aastatel 2017-2019 rõiva- ja tekstiilijäätmel (20 01 10, 20 01 11) ei tekkinud. Aastatel 2020-2021 tekkis neid jäätmel alla 300 kg/a (vt Tabel 4). Samas rõivaste korduskasutus on levinud tegevus, kuid neid andmel ei ole võimalik kajastada ametlikus statistikas, seetõttu pole ka teada, kui palju suunati Kuusalu valla elanike poolt rõivaid ja tekstiili korduvkasutusse näiteks läbi Uuskasutuskeskuse või Sõbralt Sõbrale kogumispunktidel.

Tekstiili- ja rõivajäätmeldest tekke vältimisel on eelistatud lahenduseks korrigeerida tarbimisharjumusi ja vähendada nn kiirmoe tööstuse toodete tarbimist. Olemasolevaid taaskasutamiseks kõlblikke esemel on otstarbekas viia taaskasutusse. Käesoleva kava koostamise hetkel puuduvad Eestis teenused ja nõudlus tekstiilipõhistel, olmelisel tekkega jäätmeldest tööstuslikus mahus käitlemiseks materjalina taaskasutamise eesmärgil.

Kuusalu valla jäätmelandmeteldest paistab silma jäätmeldest 20 01 99 koguse tõus (vt Tabel 4 ja Joonis 4) aastatel 2019-2021, mida tekkis sellel perioodil kokku ca 250 t ehk 3,3% kogu olmejäätmeldest kogusest. Samas osakaalus (ca 228 t) tekkis perioodil 2017-2021 olmejäätmeldest plaste (20 01 39).

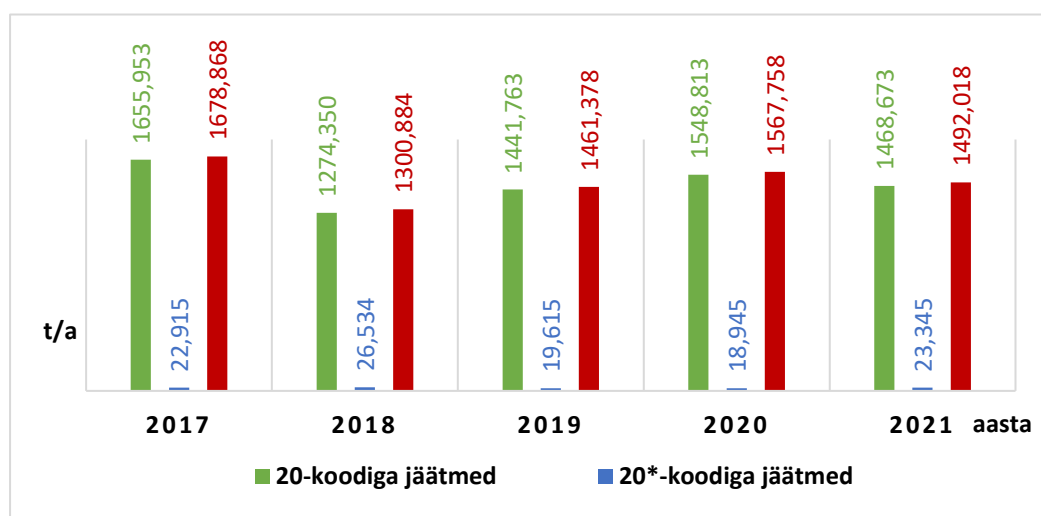
Kui analüüsida perioodil 2017-2021 tekkinud ja kogutud olmejäätmeldest hulgas olevaid ohtlike jäätmeldest kogusel, siis näeme ohtlike jäätmeldest kogusel kõikumist (vt Joonis 5). Kokku tekkis perioodil 2017-2021 olmejäätmeldest hulgas ohtlike jäätmeldest 111 t, mis teeb keskmiselt ca 22 t/a. Aastal 2021 tekkis Eestis ohtlike jäätmeldest olmejäätmeldest hulgast 0,04%, Kuusalu vallas see-eest 1,6%.

Eelkõige on olmejäätmeldest hulgast tekkinud ohtlikest jäätmeldest elektroonikaga, akude ja patareidel, värvi, liimi ning vaiguga seotud jäätmeldest. Stabiilselt tekib Kuusalu vallas ohtlikest olmejäätmeldest ka luminesentslampe, kokku perioodil 9,6 t (vt Tabel 4) ehk keskmiselt ca 2 t/a.

Olmejäätmeldest tekke vähendamise edendamisel on oluline roll täita nii Kuusalu valla õigusloomel kui ka vallas elavatel inimestel. Elanike teadlikkusest ja tarbimisharjumustel sõltub suuresti nii pakendijäätmeldest, toidujäätmeldest kui ka muude olmejäätmeldest kogusel vähendamine.

Kahjuks on näha, et Kuusalu vallas pole olmejäätmeldest teke perioodil 2017-2021 vähenenud, sh pole vähenenud ka segaolmejäätmeldest (20 03 01) osakaal. Liigiti kogutud olmejäätmeldest osakaal on ainult 21% kogu olmejäätmeldest osakaalust. Olmejäätmeldest kogutakse liigiti ainult pappi ja paberit, köögi- ja sööklajajäätmeldest, suurjäätmeldest, plasti ja ohtlike jäätmeldest, kuid neidki vähesel määral (vt Tabel 4). Olmejäätmeldest seast ei koguta eraldi klaasi (20 01 02).

Väga vähesel määral kogutakse rõivaid ja tekstiili (20 01 10 ja 20 01 11), mis ei sobi enam korduvkasutuseks.

Joonis 5. Olmejäätmete hulgas olevate tava- ja ohtlike jäätmete jagunemine Kuusalu vallas perioodil 2017-2021. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaali)

Olmejäätmete kogus sõltub eelkõige tarbimisharjumistest, kaubandus- ja teiste teenindusettevõtete lähedusest ning kui mugavalt elanikule on valla piires liigiti jäätmete kogumine korraldatud. Liigiti kogumise suurendamisel mängib olulist rolli ka järjekindel ja selge teavitustöö elanike seas.

3.4. Pakendijäätmete teke ja kogumine

Pakend on mis tahes materjalist valmistatud toode, mida kasutatakse kauba mahutamiseks, kaitsmiseks, käsitsemiseks, kättetoimetamiseks või esitlemiseks selle kauba olelusringi vältel: toormest kuni valmiskaubani ning tootja käest tarbija kätte jõudmiseni. Pakendiks loetakse ka samal eesmärgil kasutatavaid ühekorrapakendeid¹⁶.

Pakendiseadusest tulenevalt on omavalitsustel pakendi ja pakendijäätmete kogumissüsteemis koordineeriv roll. Kohalik omavalitsus peab kindlaks määrama oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid ning sätestama need oma jäätmehoolduseeskirjas.

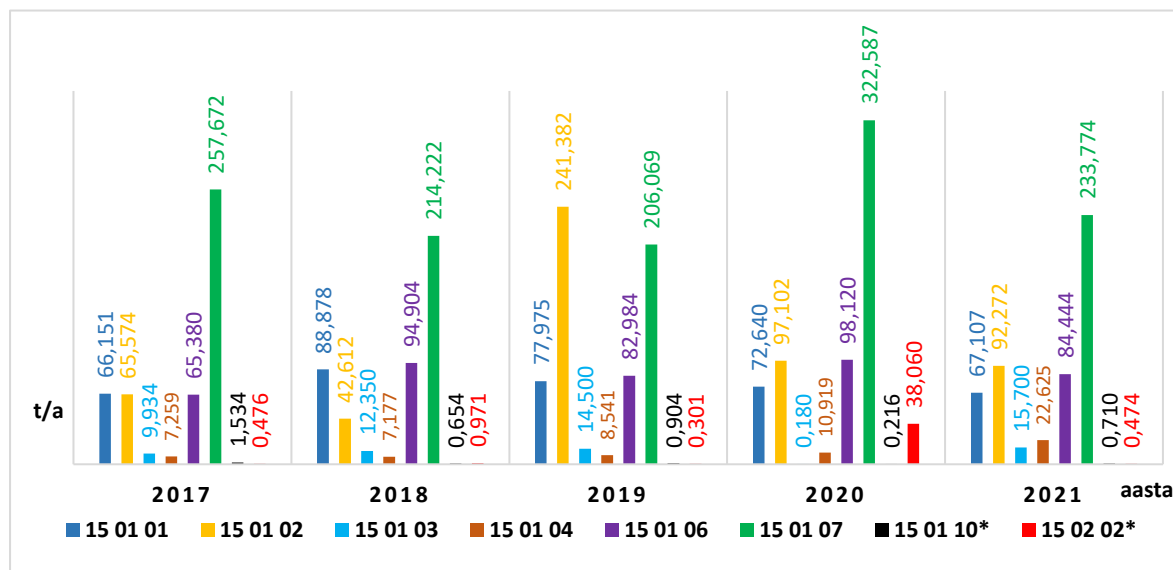
Olmejäätmete koostisesse kuuluvatest jäätmeliikidest on liigiti kogumisse kõige laialdasemalt haaratud pakendijäätmed, mille käitlemine põhineb taaskasutusorganisatsioonide korraldatud pakendijäätmete kogumisvõrgustikul. Eestis tegutseb kokku neli akrediteeritud tootjavastutusorganisatsiooni. Neist kolm (OÜ Eesti Pakendiringlus, Eesti Taaskasutusorganisatsioon MTÜ ja OÜ Tootjavastutusorganisatsioon) tegelevad tagatisrahata pakenditega ning üks (OÜ Eesti Pandipakend) tagatisrahaga ehk pandipakendite kogumise ja taaskasutamise korraldamisega. Sortimisuuring¹⁵ näitab siiski, et üle 28% pakendijäätmeid antakse ära segaolmejäätmete (20 010 01) hulgas.

Pakendite kogumine toimub Kuusalu vallas 72 erinevas avalikus kogumiskohas üle omavalitsuse territooriumi. Pakendeid saab ära anda ka Kiiu jäätmejaamas. Pandipakendeid saab ära anda ka vastava pakendiga toodet müüvates kauplustes.

¹⁶ Pakendiseadus § 2

Kuna pakendite kogumise ja käitlemise osas on õigustatud ja kohustatud isikuks tootjavastutusorganisatsioon, siis ei oma Kuusalu vald adekvaatset infot vallas tekkinud pakendijäätmete tegeliku mahu, liigilise koostise ja nende edasise käitlemise tulemuste osas.

Vastavalt JATS ja Keskkonnaportaali andmetele (vt Tabel 4) koguti Kuusalu vallas perioodil 2017-2021 pakendeid (15-koodiga jäätmed¹³) kokku ca 2 727 t, mis on väike kogus võrreldes teiste sama suurte omavalitsustega. Pakendijäätmetest koguti vaadeldaval perioodil kõige enam klaaspakendeid (15 01 07). Kogu pakendite kogusest moodustas klaaspakend 45% ehk 1 235 t (vt Joonis 6). Eesti keskmine klaaspakendite kogus aastal 2021 oli ca 13%. Teiste pakendite kogused Kuusalu vallas jäid perioodil 2017-2021 alla 550 t (vt Tabel 4).

Joonis 6. Pakendijäätmete kogumine Kuusalu vallas 2017-2021. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaali)

Vaadeldaval perioodil on kõikide pakendite osakaal kõikunud (vt Joonis 6), ega näita kindlat tõusutrendi. Andmete analüüsis on näha, et segapakendite osakaal on väike, mis näitab, et Kuusalu vallas koguvad inimesed pakendeid liigiti. Siiski väike pakendite kogus ja suur olmejäätmete kogus viitab, et osa pakendid pannakse tegelikult segaolmejäätmete (20 01 01) konteineritesse.

Samuti on väike ohtlike pakendijäätmete teke. Kuusalu vallas tekkis ainult kahte sorti ohtlikke pakendeid: ohtlike ainetega saastatud pakendid (15 01 10*) ja ohtlike ainetega saastatud absorbendid/kaitseriieetus (15 02 02*). Kokku tekkis Kuusalu vallas perioodil 2017-2021 ohtlikke pakendeid kogu pakendite hulgast ca 1,6% ehk 44,3 t.

Pakendijäätmete liigiti kogumise ja taaskasutuse määra on võimalik suurendada juba juurdunud pakendite eraldi kogumist veelgi edendades. Pakendijäätmete liigiti kogumise ja taaskasutuse määra suurendamiseks tuleb liikuda kolmes suunas:

- teha intensiivsemat teavitustööd
- muuta pakendite eraldi kogumine elanikkonnale mugavamaks tuues pakendikonteinerid olmejäätmete konteinerite juurde
- lisada avalikke pakendikonteinereid käidavatesse kohtadesse nagu kaupluste vahetus lähedusse ja külaväljakutele

Mugavust loob nii pakendikotiteenus kui ka konteinerite lähedus pakendijäätmete tekkekohale. Pakendite viimine vastavasse konteinerisse ei tohi olla ebaseadlik toiming

(prügi vedeleb ümbruses, konteinerid on ületäitunud, pole töokorras või on määrdunud ja haisevad).

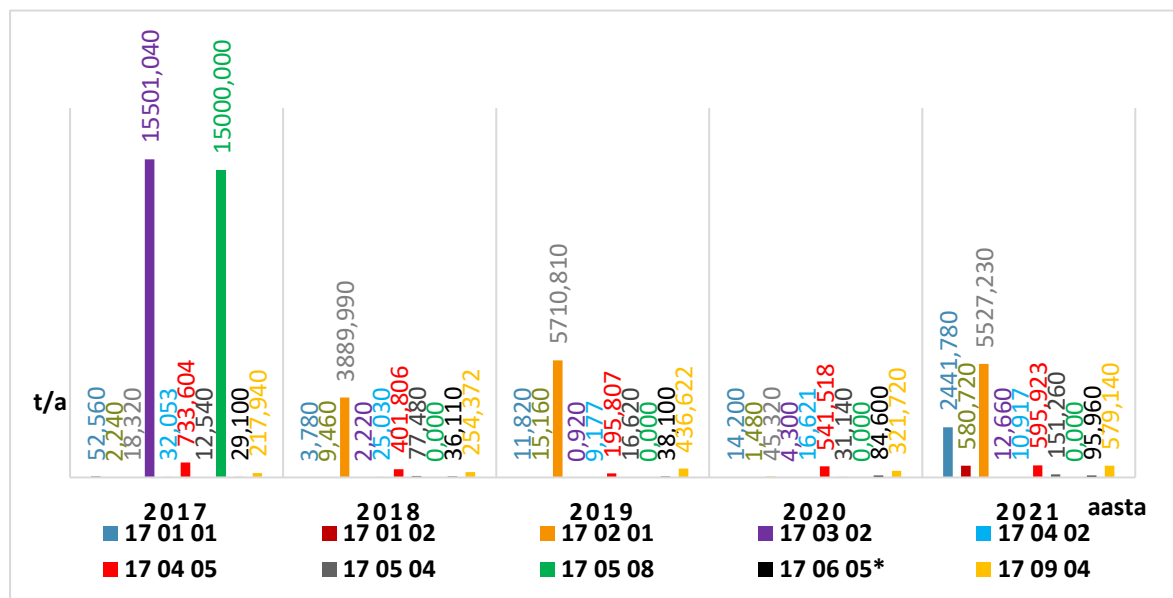
Pakendite tekkekohas kogumine pakendikotiteenusena eramajadele ning pakendikonteineri teenusena kortermajadele ja asutustele on üks arengusuundadest pakendijäätmete liigiti kogumise efektiivsuse suurendamisel. Pakendikotiga väravast või pakendikonteineriga hoovist pakendite kogumine on oluliselt mugavam kui avaliku pakendipunkti kasutamine ja sellisel moel on taaskasutusorganisatsioonidel võimalik koguda paremini sorteeritud ja puhtamaid pakendijäätmeid. Tekkekohal kogumisega välditakse avalike pakendikonteineritega kaasnevat risustamist.

3.5. Ehitus- ja lammutusjäätmete teke ja kogumine

Ehitusjäätmed on ehitus-, remondi- ja lammutusjäätmed, mittekasutatav väljaveetav pinnas, puidu, metalli, betooni, telliste, ehituskivide, klaasi ja muude ehitusmaterjalide jäätmed, sh need, mis sisaldavad asbesti ja teisi ohtlikke jäätmeid, mis tekivad ehitamisel ja remontimisel ning mida ehitusobjektile tööd tegemiseks ei kasutata.

Sorteerimata ehitus- ja lammutusjäätmeid (17 09 04) saab eraisik Kuusalu vallas üle anda ainult Kiiu jäätmejaamas. Teised 17-koodiga jäätmed peab valla elanik viima Tallinna prügilasse või Loksa jäätmejaama.

Analüüsid Kuusalu vallas tekkinud ehitus- ja lammutusjäätmeid (17-koodiga jäätmed¹³), näeme, et perioodil 2017-2021 tekkis kokku neid jäätmeid 54 038,1 t. Kuna aastal 2016-2017 toimusid Kuusalu aleviku peatee rekonstrueerimine, siis tekkis ka aastal 2017 suures koguses (15 000 t) teetammi täitel tekkinud jäätmeid (17 05 08) ja bituumenijäätmeid (17 03 02). Vaadeldava perioodi teistel aastatel neid jäätmeid sellises koguses ei tekkinud (vt Joonis 7).

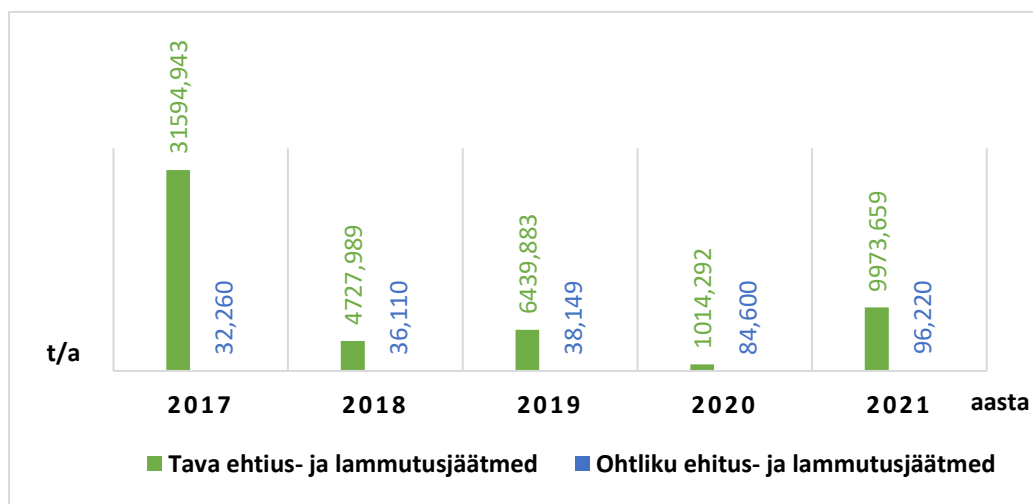
Joonis 7. Kuusalu valla koguselt suurimad (üle 50 t) ehitus- ja lammutusjäätmete tekkekogused 2017-2021. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaali)

Regulaarselt tekkis kõige enam ehitus- ja lammutusjäätmetest puitu (17 02 01). Puidujäätmeid tekkis perioodil 2017-2021 kokku ca 15192 t, mis teeb kogu ehitus- ja lammutusjäätmetest 28% (Eesti keskmine aastal 2021 oli ca 1.5%). Suures osas, ca 2 500 t tekkis ka betooni (17 01 01) ning rauda ja terast (17 04 05), mis teeb kogu ehitus- ja lammutusjäätmetest kummagi jäätme osakaalu ca 5%. Teiste ehitus- ja lammutusjäätmete

kogused jäid vaadeldaval perioodil alla 2 000 t (vt Joonis 7). Tabel 4 on näha, et perioodil 2017-2021 on tekkinud ehitusjäätmetera ka peale raua ja terase ka teisi metallijäätmeid üle 140 t.

Betooni (17 01 01), telliste (17 01 02), kivide ja pinnase (17 05 04) jäätmetera kogused tekkisid vaadeldaval perioodil igal aastal kõikides aastate raames. Stabiilset tõusu ega langust nende jäätmetera puhul ei täheldata (vt Joonis 7). Samas on näha stabiilselt tõusmas ehitus- ja lammutusprahi (17 09 04) ehk sorteerimata ehitusjäätmetera teke. Seda suurendamiseks seetõttu, et Kiiu jäätmetera ei saa üle anda sorteeritud ehitusjäätmetera.

Tabel 4 ja Joonis 8 on näha, et perioodil 2017-2021 Kuusalu vallas tekkinud tava ehitus- ja lammutusjäätmetera kogused erinevad kordades ohtlikest jäätmetera. Kui tava ehitus- ja lammutusjäätmetera kogused on kõikunud aastate raames vaadeldaval perioodil, siis ohtlike ehitus- ja lammutusjäätmetera kogused on stabiilselt tõusnud.

Joonis 8. Tava- ja ohtlike ehitus- ja lammutusjäätmetera jagunemine Kuusalu vallas perioodil 2017-2021. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaali)

Kokku tekkis vaadeldaval perioodil ohtlike ehitus- ja lammutusjäätmetera ca 287 t, mis on ainult asbesti sisaldavaid ehitus- ja isolatsioonijäätmetera (17 06 05* ja 17 06 01*), vastavalt 283,8 t ja 3,4 t (vt Tabel 4 ja Joonis 7). Kogu ehitusjäätmetera osakaalust on asbestijäätmetera kogus 0,5% ja kogu Kuusalu vallas tekkinud ohtlike jäätmetera hulgast 9%. Teiste ehitus- ja lammutusjäätmetera tekkekogused Kuusalu on vaadeldavad Tabel 4.

Alates aastast 2020 tuleb ehitus- ja lammutusjäätmetera taaskasutada vähemalt 70% ulatuses nende jäätmetera kogumassist¹⁷. Kehtestatud nõuete täitmiseks on oluline jätkuvalt tegeleda järelevalvega. Ehitus- ja lammutusjäätmetera käitlemise küsimused tuleb lahendada juba ehitise projekteerimise etapis.

Kuusalu vallas reguleerib ehitus- ja lammutusjäätmetera käitlust jäätmehoolduseeskiri, mille alusel vastutab ehitusjäätmetera nõuetekohase käitlemise eest jäätmevaldaja kuni nende taaskasutamiseni või üleandmiseni jäätmevedajale. Ehitise vastuvõtmisel tuleb muude dokumentide hulgas esitada õiend jäätmetera nõuetekohase käitlemise kohta.

¹⁷ Jäätmeseadus § 136³ lg 1 p2

3.6. Biolagunevate ja olmereovee puhastusest tekkivate jäätmete teke, kogumine ja käitlemine

Biolagunevad jäätmed moodustavad olulise osa segaolmejäätmetest. SEI Tallinn poolt läbiviidud sortimisuuringu¹⁵ tulemuste kohaselt oli biojäätmete sisaldus segaolmejäätmetes Eestis keskmiselt 32%. Sealjuures valdava osa biojäätmetest moodustasid köögi- ja sööklajajäätmed (73%).

Biolagunevate köögi- ja sööklajajäätme ehk toidujäätmete liigiti kogumine avaldab suurimat mõju segaolmejäätmete tekkemahu vähenemisele ning toidujäätmete taaskasutamisele suurimas võimalikus mahu. Selleks peavad olema kõik jäätmevaldajad hõlmatud biolagunevate köögi- ja sööklajajäätmete tekkekohal kogumisega ning võimaldama peab tekkekohal kompostimist, kui jäätmevaldaja rakendab selleks nõuetekohaseid toiminguid (kompostimise toiming on reglementeeritud).

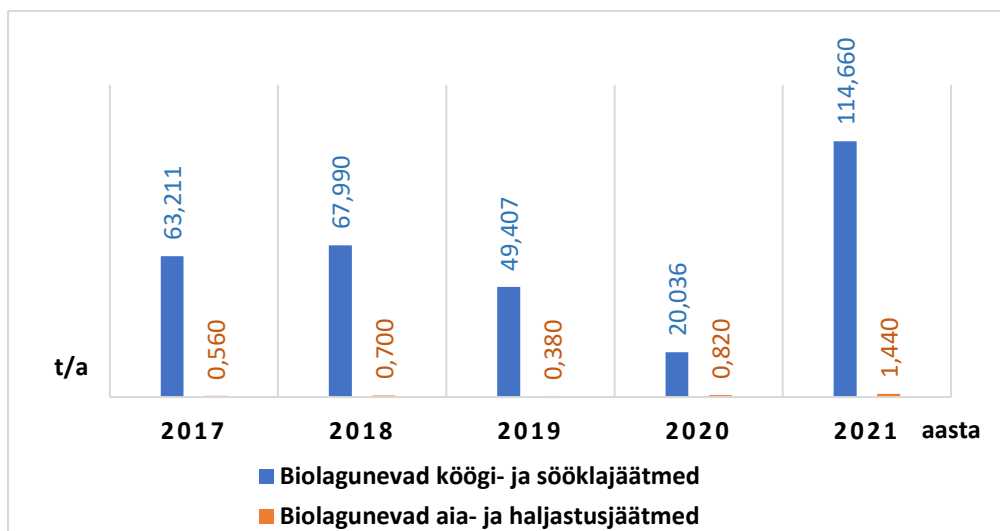
Nii biolagunevaid kui ka olmevee puhastusest tekkivaid setted on võimalik kompostida vastavalt keskkonnaministri 08.04.2013 määrusele nr 7 „Biolagunevatest jäätmetest komposti tootmise nõuded” ja 19.07.2017 määrusele nr 24 “Reoveesetest toote valmistamise nõuded”.

Tallinna Prügilas, Kiiu jäätmejaamas ja Loksa jäätmejaamas võetakse biolagunevatest jäätmetest vastu olmes tekkinud biolagunevaid jäätmeid koodiga 20 02 01. Lisaks, Tallinna Prügilas ja Kiiu jäätmejaamas võetakse vastu ka köögi- ja sööklajajäätmeid koodiga 20 01 08. Neid biolagunevaid jäätmeid kompostitakse vaid Tallinna prügilas. Kuusalu valla elanikud saavad jäätmehoolduseeskirja kohaselt biolagunevad aia- ja haljastujäätmed ka ise kompostida lahtiselt aunas või kompostris. Biolagunevaid köögi- ja sööklajajäätmeid on lubatud kompostida kinnistes kompostrites või hajaasustuses eramute juures ka lahtistes kompostiaunades oma kinnistu piirides.

Perioodil 2017-2021 on Kuusalu vallas liigiti kogutud biolagunevate jäätmete (20 01 08 ja 20 02 01) osakaal väga väike, ca 4,3% võrreldes kogu olmejäätmete kogusega, mis on väga väike osakaal võrreldes Eesti keskmisega¹⁵. Perioodil 2017-2021 tekkis Kuusalu vallas nii köögi- ja sööklajajäätmeid (20 01 08) kui ka biolagunevaid aia ja haljastusjäätmeid (20 02 01), mille kogused on vaadeldavad Joonis 9. Siinkohal peab mainima, et elanike poolt oma kinnistul kompostitud biojäätmete kogused ametlikes andmetes ei kajastu, seega pole välja toodud ka Joonis 9.

Vastavalt JATS ja Keskkonnaportaali andmetele tekkis Kuusalu vallas perioodil 2017-2021 olmevee puhastuses tekkivaid jäätmeid (19 08 05) kokku 2 298 t (vt Tabel 4), mis on üle seitsme korra rohkem kui biolagunevaid jäätmeid. Samas septikujäätmeid (20 03 04) Kuusalu vallas ei tekkinud.

Kuna olmejäätmetest moodustavad suure osa biolagunevad köögi- ja söögijäätmed, siis on jäätmetekke vältimiseks ja vähendamiseks oluline, et iga jäätmevaldaja (nii elanik, asutus kui ettevõtte) rakendaks selleks asjakohaseid meetmeid. Eelistatuimaks lahenduseks on korrigeerida oma tarbimisharjumusi viisil, mis loob eeldused toidu raiskamise piiramiseks ja jäätmete väheseks tekkimiseks. Toiduainete kaubandusest ja tootmisest tekkivad mittevajalikud või realiseerimistähtaja ületavad tooted on mõistlik anda Toidupangale vms organisatsioonile, kes jagab need edasi abivajajatele.

Joonis 9. Biolagunevate aia- ja haljastusjäätmete, köögi- ja sööklajajäätmete tekkekogused Kuusalu vallas perioodil 2017-2021. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaali)

Biolagunevate köögi- ja sööklajajäätmete nõuetekohase kogumise kontrollimisel on otstarbekas panna vastav kohustus jäätmeveo teostajale ning luua motiveeriv sanktsioonide süsteem nende jäätmevaldajate osas, kes korduvalt rikuvad toidujäätmete liigiti kogumise nõuet ja segavad need teiste jäätmete hulka.

Kuusalu vallas tuleb käesoleva jäätmekava rakendamise perioodil arendada nii biolagunevate jäätmete liigiti kogumist, mille raames on hõlmatud kõik jäätmevaldajad, kui soodustada tekkekohal kompostimist vastavalt nõuetele. Samuti peaks analüüsima Kuusalu vallas jäätmete kompostimise mõjusid ning positiivse mõju korral seda arendama.

3.7. Ohtlike jäätmete teke ja kogumine

Jäätmeseaduse § 65 lõike 2 kohaselt kohustub kohalik omavalitsus oma haldusterritooriumil korraldama kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogumist ja üleandmist jäätmekäitlejatele.

Ohtlikke jäätmeid tekib nii majapidamistes kui ettevõtetes. Majapidamistes jääb üle peamiselt vanu akusid, patareisid, värvijäätmeid, ohtlikke pakendeid, vanu ravimeid ja päevavalguslampe jmt. Ettevõtetes tekib nii spetsiifilisi tootmisjääke kui majapidamisega sarnaseid ohtlikke jäätmeid. Ohtlikud jäätmed peab eraldama nende tekkekohas, sest need kujutavad ohtu nii inimese tervisele kui ka keskkonnale.

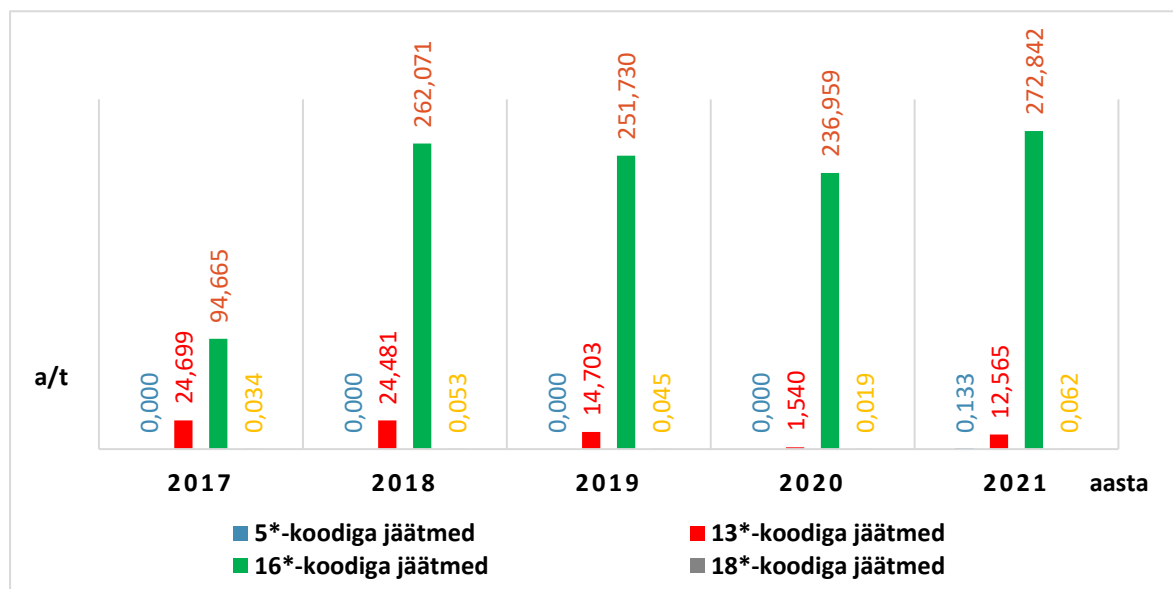
Enamus olmes tekkivaid ohtlikke jäätmeid (vt peatükk 3.3) saab Kuusalu vallas viia Kiiu jäätmejaama või Loksa jäätmejaama. Lisaks korraldab Kuusalu Vallavalitsus ohtlike jäätmete kogumiseks igal aastal kogumisreide. Üldjuhul toimuvad need kahel korral aastas kevadel ja sügisel ning info on leitav vallavalitsuse veebilehelt.

Käesoleva jäätmekava peatükkides 3.3, 3.4, 3.5 ja 3.9 käsitletakse ka olmejäätmete, pakendijäätmete, ehitus- ja lammutusjäätmete ning tööstusjäätmete hulgas olevaid ohtlikke jäätmeid. Kaevandamisel ja põllumajanduses ohtlikke jäätmeid Kuusalu vallas ei tekkinud.

Selles peatükis vaadeldakse lähemalt ohtlikke jäätmeid nagu 5* (nafta ja õli rafineerimisel ning fraktsioneerimisel, maagaasi puhastamisel ja kivisöe ning põlevkivi utmisel tekkinud jäätmed), 13* (õli- ja vedelkütusejäätmel (välja arvatud toiduõlid ning jaotistes 05, 12 ja 19 nimetatud jäätmed)), 16* (nimistus mujal nimetamata jäätmed) ja 18* (inimeste või loomade tervishoiu või sellega seotud uuringute käigus tekkinud jäätmed (välja arvatud köögi- ja

sööklajäätmed, mis ei ole tervishoiuga otseselt seotud)). JATS ja Keskkonnaportaali andemetel 06-koodidega ohtlikke ega tavajäätmeid Kuusalu vallas ei tekkinud.

Joonis 10 on näidatud vaadeldavate ohtlike jäätmete koguste teke perioodil 2017-2021.

Joonis 10. Vaadeldavate ohtlike jäätmete koguste teke Kuusalu vallas perioodil 2017-2021. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaali)

Joonis 10 ja Tabel 4 välja toodud andmete alusel tekkis perioodil 2017-2021 vaadeldavatest ohtlikest jäätmetest kõige enam just 16*-koodiga ohtlikke jäätmeid, nende seast ülekaalukalt 16 02 15* (kasutuselt kõrvaldatud seadmetelt eemaldatud ohtlikud osad) 958,5 t. Teiste 16*-koodiga jäätmete kogused jäid vaadeldaval perioodil alla 40 t. Enamus 16-koodiga jäätmed (nii tava kui ka ohtlikud jäätmed) on tekkinud OÜ Weerec tegevuse käigus. Romusõidukitega ja nende parandamisega/kõrvaldamisega seotud tegevusest jäätmeid tekkis Kuusalu vallas vähe (vt Tabel 4). Vastavalt KOTKAS infosüsteemi andmetele on ühele ettevõttele väljastatud keskkonnakaitseluba romusõidukite demonteerimiseks ja varuosade korduskasutuseks ettevalmistamiseks.

Samas, 13*-koodiga jäätmetest tekkis perioodil 2017-2021 kõige enam 13 02 08* (muud mootori-, käigukasti- ja määrideõlid), kokku 27,9 t; 13 02 08* (muud mootori-, käigukasti- ja määrideõlid), kokku 22,3 t ja 13 05 07* (õlipüünistes lahutatud õline vesi), kokku 21,8 t. Teisi 13*-koodiga jäätmeid tekkis alla 4 t. Enamus 13-koodiga jäätmed (nii tava kui ka ohtlikud jäätmed) on tekkinud AS Galv-Est tegevuse käigus.

5*-koodiga ja 18*-koodiga jäätmete koguste teke perioodil 2017-2021 võrreldes 13*-koodiga jäätmetega ja 16*-koodiga jäätmetega on väga väike, kokku alla 400 kg (vt Joonis 10). 18*-koodiga jäätmete hulgas tekkis kõige enam inimese tervise raviga seotud jäätmeid. Tabel 4 on näha, et perioodil 2017-2021 tekkis Kuusalu vallas aastas keskmiselt 55 kg meditsiinijäätmeid kõikides 19 kg-st aastal 2020 kuni 113 kg-ni aastal 2018. Siinkohal on tegemist nii inimeste kui ka loomade ravil tekkinud meditsiinijäätmetega.

Tervishoiul tekkivate jäätmete käitluse riikliku juhendmaterjali järgi on riiklikul tasandil paika pandud tervishoiujäätmete kogumispunktid teise ja kolmanda tasandi haiglate juures. Tervishoiuasutustes peab riskijäätmeid koguma kindlasti olmejäätmetest eraldi ja tekkivad jäätmed suunama käitlemiseks riskijäätmete käitlussüsteemi.

Tervishoiuasutuste jäätmete käitlemise täpsed tingimused sätestatakse jäätmehoolduseeskirjas. Tervishoiujäätmete käitlemise juhendmaterjalid on leitavad Terviseameti kodulehelt: <https://www.terviseamet.ee/et/nakkushaigused-menuu/tervishoiutootajale/nakkusohutuse-juhendid-ja-soovitused>.

5*-koodiga, 13*-koodiga, 16*-koodiga ja 18*-koodiga jäätmete osakaal kokku Kuusalu vallas perioodil 2017-2021 ohtlike jäätmete hulgas on ca 40%.

Ohtlike jäätmetena käsitletakse ka eterniidijäätmeid ehk asbesti sisaldavaid ehitusmaterjale (17 06 01* ja 17 06 05*). Asbestist materjale enam ehituses ei kasutata ehk kogu asbesti sisaldav materjal tekib vanade ehitiste renoveerimise-lammutamise tulemusena eelkõige eterniidist katuseplaatidest. Asbesti jäätmete analüüs on täpsemalt välja toodud peatükis 3.5.

Ohtlike jäätmeid tekitavad ettevõtted (sh meditsiiniuasutused) peavad sõlmima ohtlike jäätmete üleandmiseks lepingu vastavat keskkonnakaitsele omava ettevõttega. Ohtlike jäätmete kogumiseks peavad ettevõtted rajama või leidma spetsiaalse koha, mis on vastavalt märgistatud, ning kogumiseks tuleb kasutada spetsiaalset jäätmetaarat. Samuti peavad eelnimetatud ettevõtted vastu võtma ettevõttesisesed jäätmekäitluseeskirjad. Ohtlike jäätmete kogumise ja üleandmisega seotud kulud katavad ettevõtte ise. Jäätmete üleandmise tõestamise aluseks on ohtlike jäätmete saatekiri.

3.8. Probleemtoodete jäätmete kogumine ja käitlemine

Eestis kehtiv jäätmeseadus kehtestab nn probleemtoodetele tootjavastutuse põhimõtte, mis tähendab, et tootja on kohustatud tagama tema valmistatud, edasimüüdud või sisseveetud probleemtoodest tekkivate jäätmete kokku kogumise ja nende taaskasutamise või kõrvaldamise.

Probleemtoodet on kõik tooted, mille jäätmed võivad põhjustada kõrgendatud riske inimese tervisele ja keskkonnale. Siiani on reguleeritud probleemtoodete käitlust koos teiste ohtlike jäätmetega, kuid nende kõrgendatud riskist tulenevalt tuleb nende käitlemisele täiendavat tähelepanu pöörata.

Probleemtoodet on¹⁸:

- patareid ja akud
- mootorsõidukid ja nende osad
- rehvid
- elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad
- põllumajandusplast

Patareid ja akud

Tootja on kohustatud kantavate patareide ja akude ning mootorsõidukite patareide ja akude jäätmed tarbijalt turustaja müügikohtade kaudu tagasi võtma tasuta, sõltumata sellest, kas tarbija kavatseb osta uue patarei või aku või mitte. Tootja varustab turustajat kogumiseks vajaliku kogumismahutiga.

Tootja on kohustatud patareide ja akude turustajalt, kohalikult omavalitsuselt ning kohaliku omavalitsuse jäätmejaama halduslepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt patarei- ja akujäätmed tasuta tagasi võtma.

¹⁸ Jäätmeseadus § 25

Patareide ja akude tootjavastutuse kohustusega tegeleb MTÜ EES-Ringlus ja MTÜ Eesti Elektroomikaromu.

Analüüsid Tabel 4 välja toodud JATS ja Keskkonnaportaali andmeid, siis tekkis probleemtoodete nimekirja¹⁹ lisatud parteisid ja akusid (16 06 05) Kuusalu vallas perioodil 2017-2021 kokku 123,7 t. Lisaks tekkis perioodil 2017-2021 kokku ca 37,2 t pliiaakusid (16 06 01*) ja kodumajapidamises patareisid (20 01 33*) kokku ca 11 t, mis ei ole lisatud probleemtoodete nimekirja.

Mootorsõidukid ja nende osad

Mootorsõidukite ja nende osade (sh rehvide) tagasivõtmise peavad tootja-vastutuse põhimõttel ellu rakendama ja finantseerima tootjad ja turustajad, kes võivad selle ülesande delegeerida jäätmekäitlejatele.

Romusõiduk on ohtlik jääde, mida tohib käidelda ainult ohtlike jäätmete käitlemise õigust omav ettevõtja. Romusõiduki käitluskoha (kogumiskoht, lammutuskoda) tegevus peab vastama kõikidele seadusega sätestatud nõuetele. Romusõidukite kogumine ja tootjale tagastamine tuleb tootjal korraldada selliselt, et romusõiduki omanikule oleks romusõidukist loobumine võimalikult mugav ning romusõiduki kogumiskohta üleandmine võimalik vähemalt tema elukohajärgse maakonna piires. Romusõidukite tekkekogus Kuusalu vallas on vaadeldav Tabel 4 ja täpsemalt on välja toodud peatükis 3.7. Siinkohal peab mainima, et ohtlikke romusõidukeid, mis on märgistud jäätmekoodiga 16 01 04* Kuusalu vallas ei tekkinud.

Rehvid

Vanarehvide kogumiseks on MTÜ Rehvinglus loonud tootjavastutussüsteemi. Rehvitöökodade kliendid nii eraisikud kui firmad võivad rehvitöökotta, mis on sõlminud lepingu rehvinglusega anda oma rehvid tasuta üks ühe vastu. Üks ühe vastu vastuvõtmine tähendab, et iga ostetud rehvi kohta saab rehvitöökotta jätta ühe samatüübilise rehvi.

Vastaval JATS ja Keskkonnaportaali andmetele (vt Tabel 4) tekkis Kuusalu vallas vanarehve (16 01 03) perioodil 2017-2021 keskmiselt 8,5 t/a vanarehve kõikides 0 kg-st aastal 2019 ja 2020 kuni 22 t-ni aastal 2017. Kuusalu valla elanik saab vanarehve üle anda nii Kiiu jäätmejaamas kui ka Loksa jäätmejaamas.

Elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad

Turustaja, kelle müügipind on vähemalt 400 m², on kohustatud oma müügikoha kaudu elektri- ja elektroonikaseadmed kasutajalt tasuta vastu võtma turustava seadmega sama liiki ja sama otstarvet täitvast seadmest tekkinud elektriromu või mille väline mõõt ei ületa 25 cm. Kui kodumajapidamises kasutatava elektri- ja elektroonikaseadme turustajal ei ole mööda avalikke teid 10 km raadiuses kodumajapidamiste elektroonikaromude kogumiskohta, peab tootja turustaja müügikoha kaudu füüsiliselt isikult tasuta tagasi võtma talle müüdava seadmega sama liiki ja sama otstarvet täitvast seadmest tekkinud elektroonikaromu, sõltumata sellest, kas see füüsiline isik on soetanud või soetab turustajalt samalaadse seadme.

Tootja on kohustatud turustajalt ja Kuusalu Vallavalitsuselt kodumajapidamiste elektroonikaromud (ka saastunud) tasuta vastu võtma, sõltumata üleantavate elektroonikaromude arvust. Tootja on kohustatud tagasi võtma kõik elektroonikaromud ka siis, kui alates 1. jaanuarist 2019. a kehtima hakanud kogumise määr 65% on saavutatud.

Elektri- ja elektroonikaseadmeid koguvad ning käitlevad peamiselt kaks tootjavastutusorganisatsiooni: Mittetulundusühing Eesti Elektri- ja Elektroonikaseadmete

¹⁹ Keskkonnaministri 02.07.2007 määrus nr 49 "Probleemtoodetest tekkinud jäätmete täpsustatud nimistu"

Ringlus ja Mittetulundusühing Eesti Elektroonikaromu. Tabel 4 on näha, et koduajapidamises tekkis elektroonikaromusid (20 01 35* ja 20 01 36) Kuusalu vallas perioodil 2017-2021 kokku ca 122 t.

Eestis kogub ja käitleb (valmistab ette nende jäätmete ümbertöötlemiseks Soomes) lambijäätmeid Ekogaisma Eesti OÜ. Kuusalu vallas saab Ekogaisma Eesti OÜ poolt kogutavaid lambijäätmeid ära anda Kiiu jäätmejaamas. Samuti võib lambijäätmeid viia Loksa jäätmejaama.

Tabel 4 on näha, et lambijäätmetest perioodil 2017-2021 tekkis Kuusalu vallas kodumajapidamises ainult 20 01 21* (luminestsentslambid ja muud elavhõbedat sisaldavad jäätmed) lambijäätmeid, keskmiselt 1,9 t/a kõikides 774 kg-st aastal 2017 kuni 3,5 t-ni aastal 2021.

Põllumajandusplast

Tootja on kohustatud põllumajandusplasti jäätmed piiramata koguses tasuta tagasi võtma nii põllumajandusplasti kasutajalt, kohalikult omavalitsuselt kui ka kohaliku omavalitsuse jäätmejaama lepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt. Alates 1. jaanuarist 2013 peavad olema kõigis põllumajandusplasti müügikohtades üleval teated, kuhu saab põllumajandusplasti jäätmeid tagastada (asukohad ja telefoninumbrid, kust on võimalik saada asjakohast infot).

Peatükis 3.9 ja Joonis 12 on näidatud põllumajandusjäätmete tekkekogused. Kuigi jäätmeseaduse määruse²⁰ lisale ei ole põllumajandusplasti jäätmekood 02 01 04 täpsustatud nimekirjas, tekkis seda Kuusalu vallas perioodil 2017-2021 kokku ca 42,3 t, tekkides ebaühtlaselt igal aastal (vt Tabel 4), olles suurima kogusega põllumajandusjäätme Kuusalu vallas.

Käesoleva jäätmekava koostamise ajal sai probleemtoodeteks nimetatud jäätmetest üle anda Kiiu jäätmejaamas ainult vanarehve (16 01 03), elavhõbedat sisaldavaid jäätmeid (20 01 21*) ja elektroonikaromusid (20 01 35* ja 20 01 36). Loksa jäätmejaamas võetakse vastu rohkem probleemtooteid.

3.9. Tööstusjäätmete, põllumajandusjäätmete ja kaevandusjäätmete teke, kogumine ja käitlemine

Tööstusjäätmed on tööstuses- ja tootmises majandustegevuseks tekkinud jäätmeid. Põllumajandusjäätmed tekivad eelkõige põllumajanduses, loomakasvatuses, metsanduses, aianduses ja haljastuses. Põllumajanduses tekivad peamiselt biolagunevad jäätmed nagu sõnnik ja taimetüvede jäätmed. Põllumajanduses tekib ka ohtlikke jäätmeid näiteks pestitsiidid, kemikaalid, meditsiinijäätmed loomade ravil jne. Kaevandamisjäätmed tekivad maavarade kaevandamise tulemisel, milleks on eelkõige aheraine.

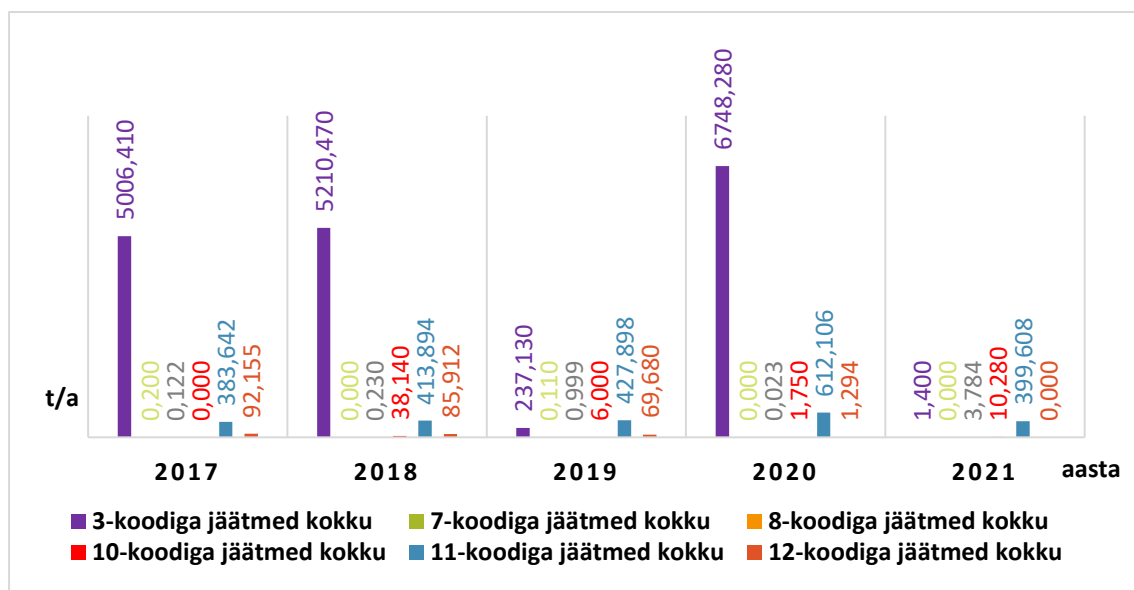
Keskkonnaministeeriumi²⁰ andmetel tekib Eestis kõige rohkem tööstus- ja kaevandusjäätmed põlevkivi kaevandamise ja töötlemise käigus. Suur osa tööstusjäätmetest tekib veel puidutööstuses ja tsemenditööstuses. Enamus tööstus- ja kaevandusjäätmeid on võimalik suunata taaskasutusse.

Tööstusjäätmeteks saab Kuusalu vallas pidada 03-, 07-, 08-, 10-, 11- ja 12-jäätmekoodiga¹³ jäätmeid. 13- ja 16-jäätmekoodiga jäätmed on Kuusalu vallas küll pigem tööstusliku tekkega, kuid nende kogused on analüüsitud peatükis 3.7. Kaevandusjäätmed märgitakse 01-koodiga ja põllumajandusjäätmed 02-koodiga¹³.

²⁰ envir.ee

Täpsem tööstusjäätmete teke Kuusalu vallas on vaadeldav Joonis 11.

Analüüsides Tabel 4 ja Joonis 11 olevaid andmeid, näeme, et kõige enam tekkis perioodil 2017-2021 Kuusalu vallas tööstusjäätmetest puidutöötlemise jäätmeid (3-koodiga jäätmed), mida tekkis aastatel 2017-2021 kokku ca 17 204 t, mis on 87% kogu käesolevas peatükis vaadeldavatest tööstusjäätmetest. Suures koguses tekkis ka metallide ja muude materjalide pinnatöötlusel tekkinud jäätmeid (11-koodiga jäätmed), kokku 2 237 t ehk 11% kogu siin peatükis vaadeldavatest tööstusjäätmetest. Teiste vaadeldavate tööstusjäätmete osakaal jäi väga väikeseks (vt Joonis 11).

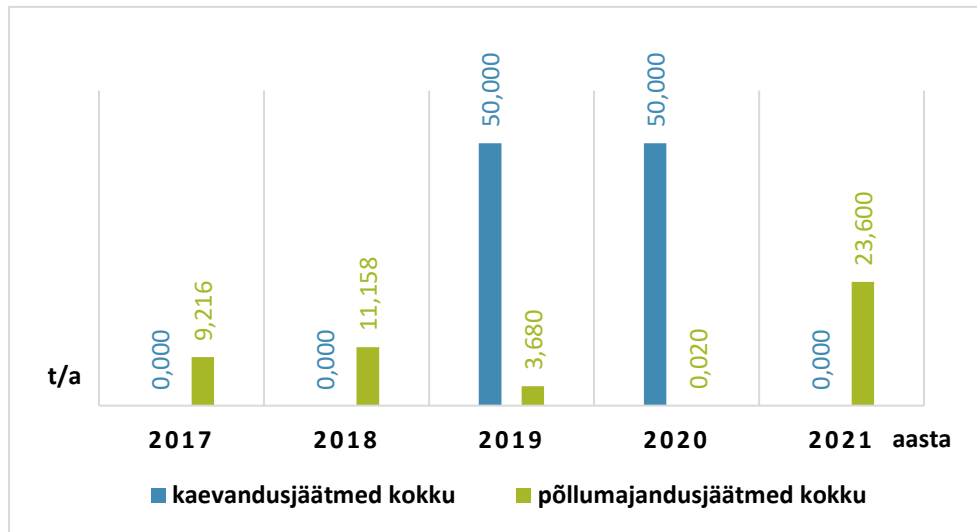

Joonis 11. Tööstusjäätmete tekkekogused Kuusalu vallas perioodil 2017-2021. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaali)

Kuusalu vallas on väljastatud 13 keskkonnakaitseluba maavara kaevandamiseks, millest 10 keskkonnakaitseluba on väljastatud liiva kaevandamiseks, kaks lubjakivi kaevandamiseks ning üks turba kaevandamiseks (vt peatükk 2.2).

JATS ja Keskkonnaportaali andmetele tekkis Kuusalu vallas perioodi 2017-2021 kaevandamisjäätmeid (01 01 02) ainult aastatel 2019 ja 2020. Kummalgi aastal 50 t. Teisi kaevandamisega seotud jäätmeid Kuusalu vallas ei tekkinud (vt. Joonis 12).

Põllumajandusjäätmeid tekkis perioodil 2017-2021 keskmiselt 9,5 t/a kõikides 20 kg-st aastal 2020 kuni 23,6 t-ni aastal 2022 (vt. Joonis 12). Vastavalt Tabel 4 tekkis põllumajandusjäätmetest enim plastijäätmeid, moodustades 99% kogu tekkinud põllumajandusjäätmetest Kuusalu vallas. Väike osa tekkis põllumajanduses ka metallijäätmeid (02 01 10).

Joonis 12. Kaevandus- ja põllumajandusjäätmete tekkekogused Kuusalu vallas perioodil 2017-2021. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaal)

3.10. Jäätmekäitluskohad ja jääkreostusobjektid Kuusalu vallas

Jäätmeseadusele vastavalt tuleb jäätmete kõrvaldamisel ja segaolmejäätmete taaskasutamisel läheduse põhimõtet rakendades vedada jäätmed lähimasse nõuetele vastavasse prügilasse või jäätmejaama, kus toimub edasine jäätmete töötlemine.

Jäätmekäitluskohade rajamisel tuleb arvestada nende kaugust olulisematest omavalitsuse territooriumil asuvatest tõmbepunktidest, et ühildada elanike oluliste tegemistega ka sorteeritud jäätmete ära andmine ja vältida selleks lisakulutuste tegemist. Käesoleval ajal on omavalitsustes jäätmete liigiti kogumiseks kasutuses mitmed erinevad jäätmekäitluskohad ja -viisid.

Kuusalu vallas tegutseb OÜ Weerec, kellele on antud keskkonnakaitseluba taaskasutada (taaskasutustoiming R3m) ning demonteerida ja purustada plasti-, klaasijäätmeid, patareisid ja elektroonikajäätmeid. OÜ Weerec võtab jäätmeid vastu eelkõige jäätmekäitlusettevõtelt.

Keskkonnaameti keskkonnaotsuste infosüsteemi KOTKAS andmetel asub Kuusalu vallas üks jäätmejaam. Kiiu jäätmejaam võtab jäätmeid vastu eelkõige Kuusalu valla elanikelt. Kuusalu valla elanikud saavad jäätmeid üle anda ka Loksa jäätmejaama. Lisaks on Kuusalu vallas kodulehel viiteid üle 70 pakendikonteineri asukohale omavalitsuse territooriumil.

Jääkreostusobjektidena asuvad Kuusalu vallas Suurpea ja Hara külades hoonete sees, kus jääkreostus on suures osas likvideerimata.

Prügistamise riskiga kohaks on Suurpea sõjaväelinnak, kus on mahajäetud prügi. Kuusalu vallas asuvad ulatuslikud looduskaitsealad. Lahemaa Rahvusparki külastajatele mõeldud alad vajavad piisaval hulgal avalikku jäätmekogumist ning koostööd rahvusparki haldajaga prügistamise vältimiseks.

Peamiseks prügistamise vältimise abinõuks on toimiv jäätmevaldajate register ning teadlik valla elanike jäätmeveoga hõlmamine.

3.11. Jäätmehoolduse korraldamine ja rahastamine

Vastavalt jäätmeseadusele korraldab jäätmehoolduse arendamist oma haldusterritooriumil kohalik omavalitsus. Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab jäätmete liigiti kogumist, et võimaldada nende korduskasutuseks ettevalmistamist, ringlussevõttu või muud

taaskasutamist võimalikult suures ulatuses. Riik toetab jäätmehoolduse arendamist riiklike toetusprogrammide kaudu.

Kogu Kuusalu valla territoorium on hõlmatud korraldatud jäätmeveoga ning korraldatud jäätmeveo eest hoolitseb MTÜ EJHK. MTÜ EJHK ülesandeks valla koostööpartnerina on korraldada jäätmeseadusega omavalitsustele pandud jäätmehoolduse korralduslikke ülesandeid valla territooriumil, sh korraldada Kuusalu haldusterritooriumil jäätmete nõuetekohane vastuvõtmine, kogumine ja taaskasutus või kõrvaldamine.

Perioodil 2017-2021 on Kuusalu vallas jäätmehoolduse raames läbi viidud Teeme Ära talguid, likvideeritud ebaseaduslikke prügihunnikuid ning uuendatud Kuusalu valla jäätmehoolduseeskirja, sh korraldatud jäätmeveo teenuse hange, milles hõlmatud jäätmeliikideks olid:

- segaolmejäätmed (20 03 01)
- paberi- ja kartongijäätmed (20 01 01)
- biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed (20 01 08)

Kuusalu Vallavalitsusel on õigus liita korraldatud jäätmeveoga järgnevad täiendavad jäätmeliigid:

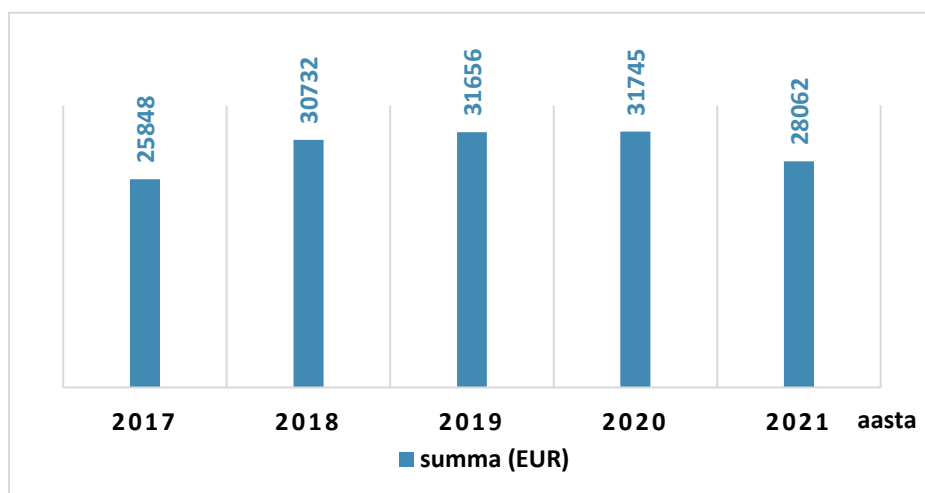
- biolagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 01)
- suurjäätmed (20 03 07)
- pakendid (15 01-jäätmed, 20 01-jäätmed)
- tekstiilijäätmed (20 01 10, 20 01 11)
- ohtlikud jäätmed (20 01*- jäätmed, v.a probleemtooted)
- probleemtoodetest tekkinud jäätmed (20 01 21*, 20 01 23*, 20 01 34, 20 01 35*, 20 01 36)

Vastavalt Kuusalu valla andmetele on Kuusalu valla kulutused jäätmehoolduse korraldamisele perioodil 2017-2021 varieerunud 25 848 EUR/aastas kuni 31 745 EUR/aastas (vt Joonis 13). Toetuste muutus on tingitud vastaval aastal eesmärgiks võetud tegevuste arendamisest. Eelkõige on vaadeldaval perioodil jäätmehooldusele raha kulutatud korraldatud jäätmeveo ja jäätmejaamade (Kiiu, Loksa) korraldamiseks. Regulaarselt on rahastatud ka suurjäätmete, vanarehvide, ohtlike jäätmete ja eterniidi kogumisringe. Stabiilselt on rahastatud ka avalike konteinerite kogumispunktide korrashoidu ja nende tühjendamist.

Kuusalu valla majandusaruannetest²¹ on näha, et Kuusalu vallale laekuvad keskkonnatasud keskkonnakasutuse (kohaliku tähtsusega maardlate kaevandamiseõiguse tasu, vee erikasutustasu ja saasteainete heitmine keskkonda) eest. Vastavalt keskkonnatasude seadusele²² peetakse keskkonnakasutuseks ka maavaravaru kaevandamist, veevõttu ja saasteainete heitmist keskkonda, mistõttu on keskkonnatasude summa järk-järgult Kuusalu vallas tõusnud.

²¹Kuusalu valla majandusaruanded (<https://www.kuusalu.ee/et/eelarve-ja-majandusaasta-aruanded>)

²² Keskkonnatasude seadus § 3

Joonis 13. Kuusalu valla jäätmekäitluse toetused aastatel 2017-2021. (allikas Kuusalu vald)

4. JÄÄTMETEKKE PROGNOOS

4.1. Hinnang jäätmevoogude arengule tulevikus

Peamised jäätmeteket mõjutavad tegurid on üldine majanduslik olukord ning rahvaarvu muutus. Reeglina suureneb olmejäätmete teke koos elanikkonna majandusliku seisundi paranemisega ning elanikkonna pideva vähenemisega kaasneb ka jäätmetekke vähenemine.

Statistikaameti andmetel tekkis 2019. aastal Eestis olmejäätmeid keskmiselt 369 kg elaniku kohta. Kuusalu vallas oli olmejäätmete (20-koodiga jäätmed¹³, nii tava-, kui ka ohtlikud jäätmed kokku) teke elaniku kohta aastal 2019 ca 227 kg (vt Joonis 3). Lähtudes valla jäätmetekke senisest dünaamikast (vt Joonis 2), võib prognoosida, et olmejäätmete osakaal hakkab tõusma seoses minimaalse korraldatud jäätmeveo arendamisega (vt peatükk 3.11). Siinkohal on arvesse võetud ka asjaolu, et Kuusalu valla elanike arv suureneb 5% võrra aastaks 2028.

Elanikkonna keskkonnateadlikkuse arendamine aitab kaasa jäätmete liigiti sorteerimise paranemisele, mis mõnevõrra võib vähendada segaolmejäätmete kogust, samal ajal suurendades liigiti kogutavate jäätmete kogust. Suurimat mõju avaldab biolagunevate jäätmete, klaasi, paberi ja kartongi ning pakendite liigiti kogumine, mille taaskasutamisse suunamist tõhustatakse pidevalt korraldatud jäätmeveo raames. Suurem osa jäätmevaldajatest on juba liidetud korraldatud jäätmeveoga, mis peaks vähendama jäätmete ebaseadusliku põletamist, matmist, metsa viimist jmt.

Teiste jäätmeliikide (eterniidijäätmete, ehitus- ja lammutusjäätmete) teket mõjutab enim era- ja ettevõtlussektori tegevused antud jäätmete tekitamisel, mis omakorda on mõjutatud üldises majandusolukorrast ning valda uute ettevõtete tekkimisest. Samas saab prognoosida, et mõõduka, kuid stabiilse majanduskasvu tingimustes tõuseb Kuusalu vallas tööstusjäätmete osakaal. Seetõttu tuleb soosida ka tööstusjäätmete ringlussevõttu. Kaitseväge harjutusväljaku ja polügooni kasutamise tõttu tõuseb Kuusalu vallas ka metallijäätmete osakaal, mille nõuetekohane kogumine peab olema tagatud.

Euroopa Liidu poolt ellu kutsutud kliimanetraalsuse saavutamise ja ringmajanduslikule majandusmudelile ülemineku eesmärk nõuab muutusi ka jäätmete käitlemises, pannes fookuse jäätmematerjalide väärindamisele. Jäätmete minimaalses mahus sorteerimisest ja ajutisest vaheladustamisest enam ei piisa ning vältimatu on uute investeeringute teostamine kaasaegsetesse sorteerimis- ja ringlussevõtu lahendustesse. Riigi poolt planeeritavad uued piirangud jäätmete ladestamisel annavad omakorda positiivse tõuke liigiti kogumise süsteemi arengule ja vajalikkusele, mis omakorda peaksid looma eeldused kvaliteetsema andmestiku tekkeks kõikide jäätmeliikide osas.

Jäätmevoogude arengu seiret ja analüüsi teostab Kuusalu Vallavalitsus koostöös MTÜ-ga EJHK. Analüüside alusel planeeritakse vajaminevaid muudatusi jäätmete tulemuslikumaks käitlemiseks.

4.2. Jäätmehoolduse üldeesmärgid

Jäätmehoolduse arendamisel ja tegevuste elluviimisel tuleb lähtuda erinevatest eesmärkidest. Kuusalu valla jäätmehoolduse valdkonna üldiseks eesmärgiks on suurendada elanikkonna keskkonnateadlikkust, luua mugavad võimalused jäätmete sorteerimiseks ja üle andmiseks, mõjutada tekkekohal liigiti kogumise rakendumist ning muuta seeläbi jäätmete nõuetekohane haldamine jäätmevaldajate igapäevaelu loomulikuks osaks. Lisaks tuleb jätkuvalt murda negatiivseid müüte jäätmekäitluse vajalikkuse osas.

Jäätmete taaskasutamisele seavad selged eesmärgid jäätmeseadusest, riigi jäätmekavast, jäätmete raamdirektiivist ning ringmajanduse paketist tulenevad sihtmäärad. Jäätmete käitlemisel prioritseeritakse jäätnehierarhia väärtusi (vt peatükk 1.1).

Eesti on võtnud eesmärgiks suunata 2025. aastaks ringlusesse 55% kodumajapidamistest pärinevatest paberi-, metalli-, plasti- ja klaasijäätmetest, biolagunevatest jäätmetest ning muudest liigiti kogutud kodumajapidamisest ja muudest allikatest pärinevatest jäätmetest. Teiste jäätmeliikide sihteesmärgid on esitatud Tabel 5.

Tabel 5. Olmejäätmete ringlussevõtu eesmärk olmejäätmete kogumassist (allikas: Riigi jäätmekava 2014–2020, pikendatud kuni 2022.a. lõpuni)

	Baastase 2020	Eesmärk 2025	Eesmärk 2030
Olmejäätmete ringlussevõtumäär olmejäätmete kogumassist	50%	55%	60%
Pakendijäätmete ringlussevõtu osakaal pakendijäätmete kogumassist	60%	65%	70%
Biolagunevate jäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist	13%		
Biolagunevate jäätmete osakaal ladestatavates olmejäätmete kogumassist	20%		
Ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutuse osakaal nende jäätmete kogumassist	70%		
Elektroonikaromude kogumise osakaal kolmel eelneval aastal turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmete kogumassist	65%		
Kantavate patarei ja akujäätmete kogumise osakaal jäätmete kogumassist	45%		

2020. aastast alates peavad ladestamisele suunatavad olmejäätmed sisaldama biolagunevaid jäätmeid (s.h paber, kartong, aia- ja haljastujäätmed, köögi- ja sööklajajäätmed) alla 20 massiprotsendi²³.

2025. aastast ühtlustatakse Euroopa Liidus olmejäätmete ringlussevõtu arvestamise põhimõtted²⁴. Ringlusse võetaks loetakse ainult need jäätmed, mis peale ümbertöötamist ei ole enam jäätmed, vaid uus materjal või ese. Lisaks peab selgelt eristama ringlusse võetud materjalidest olme- ja pakendijäätmetena kogutud jäätmed.

2027. aastast ei arvestata ringlussevõtu sihtarvude hulka neid biolagunevaid jäätmeid, mis on muu olmejätme hulga välja sorditud, vaid üksnes tekkekohas liigiti kogutud biolagunevad jäätmed²⁵.

2030. aastast alates piiratakse Euroopa direktiiviga 2018/850 kõikide nende jäätmete prügilatesse ladestamist, mis sobivad ringlussevõtuks ja energiana kasutamiseks.

2035. aastaks on seatud eesmärk viia ladestatavate olmejäätmete osakaal 10%-ni²⁶.

²³ Jäätmeseadus § 134

²⁴ Jäätmeseadus 136³ lg 2

²⁵ Keskkonnaministri 13.05.2021 määrus nr 22 “Olmejäätmete korduskasutuseks ettevalmistatud, ringlusse võetud ja ladestatud koguste arvutamise meetodika”

²⁶ Jäätmeseadus § 134 lg 3

4.3. Kuusalu valla jäätmehoolduse eesmärgid jäätmekava rakendamise perioodil

Jäätmeseadusega on fikseeritud selgelt kohaliku omavalitsuse eesmärgid ja ülesanded jäätmete käitlemise tulemuslikkuse osas, mis kehtivad ka Kuusalu vallale. Eeltoodust, sh peatükis 4.2 välja toodud üldistest jäätmehoolduseesmärkidest tulenevalt on Kuusalu valla jäätmehoolduse korraldamisel eesmärkideks (referents aastaks võtta 2021):

- tagada oma haldusterritooriumil nõuetele vastava kogumislahenduse toimimine kõikide probleemtoodete osas. Kiiu jäätmejaama vastuvõtu nimistusse tuleb lisada probleemtoodete nimekirjas olevate akud ja patareid (16 06)
- tagada mugavate võimaluste olemasolu jäätmevaldajatele suurjäätmete üleandmisel
- alustada tekstiilijäätmete liigiti kogumisega hiljemalt 01.01.2025²⁷
- vähendada aastaks 2028 segaolmejäätmete teket 57% -ni nende jäätmete tekke kogumassist Kuusalu vallas. Aastal 2021 tekkis Kuusalu valla elaniku kohta ca 238 kg/a. Aastaks 2028 tuleb segaolmejäätmete tekkekogust vähendada inimese kohta 137 kg/a
- suurendada aastaks 2028 olmejäätmetest pakendite välja sorteerimise kogust tekkekohal 31%-ni. Aastal 2021 sorteeriti olemesjäätmetest eraldi pakendijäätmeid (20 01 01 – paber ja kartong, 20 01 39 - plastid, 20 01 40 - metall) 26%
- suurendada aastaks 2028 pakendijäätmete ringlussevõtu osakaalu 67%-ni nende jäätmete tekke kogumassist Kuusalu vallas. Aastal 2021 jõudis Kuusalu vallas olmejäätmetest eraldi sorteeritud pakendijäätmeid (20 01 01, 20 01 02, 20 01 39, 20 01 40) ringlusse/taaskasutusse 61%
- suurendada aastaks 2028 biolagunevate jäätmete ringlussevõtu osakaalu vähemalt 13%-ni nende jäätmete tekke kogumassist Kuusalu vallas. Aastal 2021 oli biojäätmete (20 01 08 ja 20 02 01) tekkekogus oli 116,1 t, mis oli olemesjäätmete osakaalust ainult 6%. Keskkonnaportaali andmetel ei suunatud Kuusalu vallas tekkinud biojäätmeid taaskasutusse
- ehitusjäätmete taaskasutamise osakaalu suurendamine vähemalt 70%-ni nende jäätmete tekke kogumassist Kuusalu vallas. Keskkonnaportaali andmetel suunati taaskasutusse ainult ca 21% Kuusalu valla ehitus- ja lammutusjäätmetest
- suurendada aastaks 2027 elektroonikajäätmete, patarei ja akujäätmete eraldi kogumise võimalusi Kuusalu vallas. Siinkohal läbi viia teadlikkuse tõstmise ja kogumise kampaaniaid
- prügilasse ladestatavate segaolmejäätmete kogus viia miinimumini ning neid ei tohi segada liigiti kogutavate jäätmetega. Selleks peavad kõik jäätmevaldajad Kuusalu vallas olema hõlmatud korraldatud jäätmeveoga

Samuti on eesmärgiks soosida tööstusjäätmete ringlussevõttu, kuna nende jäätmete osakaal kogu Kuusalu vallas tekkivate jäätmete hulgas on suur (vt Tabel 4).

Kuusalu valla jäätmehooldusala valdkondliku eesmärgini püüdlemine on ühtlasi igakülgne kaasaaitamine Eestil lasuva jäätmete ringlussevõtu eesmärgi saavutamisele.

²⁷ Jäätmeseadus § 136¹⁴

5. JÄÄTMETEKKE VÄLTIMISE JA VÄHENDAMISE MEETMED NING KESKKONNATEADLIKUSE TÕSTMISE TEGEVUSKAVA

5.1. Kohaliku omavalitsuse jäätme vähendamise arendustegevused ja ülesanded eesmärkide saavutamisel

Jäätmeseadusega on fikseeritud selgelt kohaliku omavalitsuse eesmärgid ja seega ülesanded jäätmete käitlemise tulemuslikkuse osas, mis kehtivad ka Kuusalu vallale:

- § 31 lg 1: Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab jäätmete liigiti kogumist, et võimaldada nende korduskasutuseks ettevalmistamist, ringlussevõttu või muud taaskasutamist võimalikult suures ulatuses
- § 39 lg 1: Jäätmehooldust arendatakse valdkonna arengukava ja kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava alusel
- § 39 lg 2: Valdkonna arengukavas ja kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavas käsitletakse jäätmehoolduse olukorda kavaga hõlmatud territooriumil, jäätmehoolduse korraldamise ja tõhustamise eesmärgid ning eesmärkide saavutamise meetmeid
- § 70 lg 1: Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise. Kohaliku omavalitsuse üksus võib korraldada ka muude jäätmete taaskasutamist või kõrvaldamist
- § 70 lg 2: Käesoleva paragrahvi lõike 1 kohaselt korraldatud taaskasutamise eesmärk korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliikide puhul on muu hulgas täita käesoleva seaduse § 136³ lõigetes 1 ja 2 nimetatud olmejäätmete ringlussevõtu sihtarve (vt peatükk 4.2)
- § 119 lg 4: Kohaliku omavalitsuse üksus teostab oma haldusterritooriumil pidevat järelevalvet jäätmehoolduseeskirja täitmise üle

Kuusalu valla ülesandeks on luua eeldusi ja rakendada tegevusi, mis suurendavad jäätmete liigiti kogumist ja taaskasutamist, sh ka soodustada tööstuses ja kaevandamisel tekkivate jäätmete ringlussevõttu. Jäätmetekke vähendamise ja korduskasutuse suurendamise eesmärkide kõrval on tekkinud jäätmete maksimaalses mahus liigiti kogumine peamiseks instrumendiks, millega saab suurendada olmejäätmete ringlussevõtu taset. Tegevuste esmane fookus peab olema biolagunevate jäätmete osas, millede sattumine teiste jäätmeliikide hulka kahjustab nende kvaliteeti ja seeläbi vähendab nende ringlussevõtmise võimalusi.

Jäätmehoolduse arendamisel on eraldiseisvaks eesmärgiks valdkonnas koostöö edendamine teiste kohalike omavalitsustega, mis võimaldab rakendada nii planeerimise kui korraldamise tegevustes mastaabiefekti ja ühtlustada reegleid. Antud eesmärgi realiseerimiseks on Kuusalu vald liitunud kohalike omavalitsuste jäätmehoolduse koostööorganisatsiooniga MTÜ-ga EJHK, mille tegevused on suunatud kohalike omavalitsuste keskse jäätmehoolduse terviklahenduse rakendamisele viisil, mis tagab Kuusalu vallale strateegiliselt juhitud tegevused vallale sobilike väärtuste loomisel jäätmehoolduse valdkonnas.

Järjepidevateks kohustusteks on omavalitsusel:

- ajakohastada Kuusalu vallas vastavalt kehtivale jäätmehoolduseeskirjale korraldatud jäätmeveo tingimusi lisades vastavalt jäätmehoolduseeskirja § 11 lõigete 2 ja 3 nimekirjas olevaid jäätmeliike

- tagada valla inimestele pakendijäätmete, biojäätmete ja haljastusjäätmete mugav üleandmine
- arendada ja täiendada Kiiu jäätmejaamas vastuvõetavate jäätmete nimekirja, viies selle vastavusse sortimismäärusega ja tagada sorteeritud ehitusjäätmete vastuvõtt
- tõhustada järelevalvet jäätmehoolduseeskirja nõuete täitmise üle
- planeerida ja viia läbi jäätmenõustamistegevusi ning haridusasutustele suunatud projekte

Kokkuvõtvalt on Kuusalu valla eesmärgiks tagada valla territooriumil toimuvate jäätmekäitluse alaste tegevuste läbipaistvus, põhjendatus, kontrollitavus, keskkonnaohutus ning vastavus valla arengueesmärkidega ja kooskõla riiklike sihteesmärkidega, rakendades selleks asjakohaseid meetmeid.

5.1.1. Keskkonnasäästlike lahenduste rakendamine asjade ja teenuste hankimisel

Jäätmetekke vältimisel ja vähendamisel on oluline rakendada ringmajanduse põhimõtteid ja tegevuse elukaare hindamise tegevusi kõikide Kuusalu valla poolt ostetavate teenuste ja asjade osas. Samuti peab keskkonnasäästlik lahendus saama oluliseks osaks valla õigusaktide tingimuste kujundamisel, mis avaldavad mõju ressursside kasutamisele nt ehitustegevustes ringmajanduse põhimõtete rakendamise nõudmine.

Keskkonnasäästlikud riigihanked on üheks parimaks võimaluseks hankida parima keskkonnamõjuga teenuseid ja varasid. Keskkonnasäästliku riigihankena defineeritakse Euroopa Liidu protsessi, mille käigus avalik sektor soetab toote, teenuse või töö, millel on vähendatud keskkonnamõju kogu elutsükli vältel võrreldes seda toote, teenuse või tööga, millel on samasugune primaarne funktsioon.

Keskkonnasäästlike riigihankeid on kolme peamist tüüpi:

- **süsteemi tasandi hanked:** ostja kasutab riigihanget toote ostmisel lepinguna nii, et tekib toote taas- või korduskasutus. Üheks võimaluseks on osta toode koos kohustusega see tarnijal tagasi võtta ja taaskasutada (ka rent, liising) või soetada toote asemel kasutusteenus
- **tarnija tasandi hanked:** hankija kirjeldab hangitava toote või teenuse loomise protsessi nii, et see vastaks ringmajanduse põhimõtetele
- **toote tasandil:** hankija kirjeldab hangitava toote/teenuse tehnilised omadused, mis väljendavad selle toote/teenuse keskkonnasäästlikust

5.2. Jäätmetekke vältimise tegevuste edendamine Kuusalu vallas

Jäätmetekke vältimine on jäätmehierarhia kõige prioriteetsem tase, mida tuleb arvestada ja eelistada jäätmekäitluse korraldamisel. Jäätmetekke vältimise alla loetakse:

- **otsest vältimist** – mõistlik tarbimine, keskkonda ja ressursse säästev tootmine
- **korduskasutust** – toote uuesti kasutamine esialgsel otstarbel
- **korduskasutuseks ettevalmistamist** – kontrollimine, remontimine, ümberdisainimine

Jäätmetekke vältimine on seega asja jäätmeteks muutumisele eelnevate meetmete rakendamine, et vähendada tekkivaid jäätmeid ja nendest tulenevat keskkonna- ning terviseohtlikkust.

Jäätmetekke vältimist mõjutavad peamiselt tarbijate teadlikkus ning ressursitõhususe ja jäätmetekke vältimise meetmete rakendamise ulatus tootmistegevustes.

Olmejäätmete tekke vältimise edendamisel on peamine roll täita elanikkonnal, kelle teadlikkusest ja tarbimisharjumustest sõltub pakendijäätmete, biolagunevate jäätmete kui ka muude olmejäätmete tekkekoguse vähendamine. Elanikkonna teadlikkuse tõstmisel, teabe levitamisel ja jäätmete vältimisele suunatud initsiatiivide toetamisel ning vastavate tingimuste loomisel on võtmeroll Kuusalu Vallavalitsusel. Oluline on luua eeldused selleks, et elanikel ja ettevõtetel on võimalus panustada jäätmetekke vältimisse ja korduskasutusse.

Kuusalu vallast tekib suures koguses ka tööstusjäätmeid, kaevandamisjäätmeid ja põllumajandusjäätmeid, mille vähendamine peab toimima koostöös ettevõtetega. Samuti tuleb nimetatud jäämete teket minimaliseerida nende tagasi suunamisega tööstusprotsessi või taaskasutusse.

Eeltoodust tuleb tegevuste planeerimisel tähelepanu pöörata järgmistele punktidele:

- jäätmete liigiti kogumise mahu ja kvaliteedi tõstmine
- jäätmete kordus- ja taaskasutamise suurendamine
- jäätmetest tuleneva keskkonnariski vähendamine
- toimiv järelevalve, andmete korrektsus ja koostöö kõikide seotud osapooltega

5.3. Jäätmete ladestamise vältimine ja vähendamine

Kuusalu vallas kogutavate jäätmete käitlemisel on eesmärgiks nende taaskasutusse suunamine suurimas võimalikus mahu. See eesmärk kehtib kõikide jäätmeliikide osas. Jäätmete ladestamise vältimiseks on vajalik tagada järgmiste tegevuste tulemuslikkus:

- tagada jäätmete tekkekohal liigiti kogumine kõrge liigilise ja jäätmematerjalide füüsilise puhtuse osas
- laiendada Kiiu jäätmejaama, täiendades Kiiu jäätmejaamas vastu võetavate jäätmete nimekirja viies selle vastavusse sortimismäärusega ja tagada sorteeritud ehitusjäätmete vastuvõtt
- pakendijäätmete konteinerite toomine elanikele lähemale
- jätkata ka pakendijäätmete kogumist üle valla paigaldatud kogumiskonteinerite abil. Pakendipunktide võrgustik vajab pidevat seiret ning sealjuures tuleb jälgida, et pakendikonteinerite arv vastaks nõuetele ning pakendikonteinerid on täitudes tühjendatud esimesel võimalusel
- jätkata korraldatud jäätmeveo mudeli arendamist, sh jätkata jäätmehooldueeskirja § 11 lõigete 2 ja 3 nimekirjas olevaid jäätmeliike äravedu korraldatud jäätmeveo raames
- suurendada korraldatud jäätmeveoga hõlmamata jäätmete osas kogumisringide teostamist (jäätmehoolduseeskirja § 7 lõige 2)
- soodustada jäätmevaldajate poolt toidujäätmete liigiti kogumist ja tekkekohal kompostimist ning luua selged regulatiivsed tingimused, sh propageerida biolagunevate jäätmete kohtkompostimise võimalusi
- luua hajaasustuses jäätmete liigiti kogumiseks mobiilne lahendus
- jätkata regulaarsete suurjäätmete kogumisringide teostamist

- tekitada ülevaade kodumajapidamises tekkivate akude ja patareide kogumiskohtade kohta ning soosida nende liigiti kogumist
- teostada süsteemseid teavitustegevusi jäätmete liigiti kogumise kvantiteedi ja kvaliteedi tõstmiseks
- arendada koostööd Kuusalu valla tööstus- ja kaevandusettevõtetega ning soosida tööstus- ja kaevandamisjäätmete ringlussevõttu
- koostöös Kuusalu vallas tegutsevate tervishoiu- ja veterinaarteenuste osutajatega ning asjaomaste järelevalveasutustega tuleb tagada meditsiinijäätmete nõuetele vastav jäätmekogumine ja käitlemine
- põllumajandusplasti liigiti kogumise edendamiseks tuleb teostada järelevalvet tootjatele pandud kohustuste täitmise üle ja teavitada regulaarselt põllumajandusplasti kasutajaid põllumajandusplasti tasuta äraandmise võimalustest
- tugevdada koostööd teiste kohalike omavalitsustega pikaajaliselt toimivate ja vajaminevaid tulemusi tagavate käitluslahenduste arendamisel
- luua jäätmealaste tegevuste järelevalvesüsteem ning teha koostööd teiste omavalitsustega järelevalve tõhustamiseks

Kuusalu vallas on ülalkirjeldatud tegevuste planeerimisel ja elluviimisel partneriks MTÜ EJHK.

5.4. Jäätmete liigiti kogumise arendamine

Jäätmeseadus määrab omavalitsuse ülesandeks korraldada jäätmete liigiti kogumist selliselt, et oleks tagatud nende taaskasutamine võimalikult suures ulatuses. Jäätmekava koostamise ajal on võimalik olemasolevate andmete põhjal statistiliselt hinnata, millisel määral on omavalitsuses erinevaid jäätmeliike liigiti kogunud. Kuusalu valla andmed ja analüüs on esitatud peatükis 3.

Käesoleva jäätmekava perioodil tuleb saavutada Kuusalu vallas jäätmehoolduse eesmärgid, mis on välja toodud peatükis 4.3. Siinkohal hästi arendatud kogumis- ja käitlusvõrk on vahend, mille kaudu Kuusalu vald toetab jäätmekava eesmärkide saavutamist. Siiski enne kogumis- ja käitlusvõrgu edasist arendamist on vaja Kuusalu vallas kaardistada kodumajapidamistes ja ettevõtlussektoris tegelik jäätmete teke. Vastavalt kodumajapidamistes tekkivate jäätmete, eriti biojäätmete äraveo kaardistamise tulemuste põhjal saab otsustada lisaks ka kogumiseks vajamineva transpordivahendi soetamise vajaduse ning kogumise sageduse.

Liigiti kogumise edendamiseks on vajalik ka rakendada nõuetekohane kogumislahendus kogu Kuusalu valla haldusterritooriumil ja kõikide jäätmevaldajate osas, s.t hõlmata korraldatud jäätmeveoga kõik jäätmevaldajad ning teostada regulaarset järelevalvet liigiti kogumise kvaliteedi osas.

Kogumis- ja käitluslahendused peavad olema otseses seoses ladestamise vältimise ja vähendamise eesmärkidega, mis on välja toodud peatükis 5.3.

Millest tulenevalt on Kuusalu vallas otstarbekas teostada järgmiseid arendusi:

5.4.1. Tegevused segaolmejäätmetega jäätmekava rakendamise perioodil

Segaolmejäätmete (20 03 01) kogumine toimub Kuusalu vallas korraldatud jäätmeveo raames. Segaolmejäätmete kogumisega seotud nõuded sätestab Kuusalu valla jäätmehoolduseeskiri.

Segaolmejäätmed ei ole jäätmeseaduse alusel liigiti kogutav jäätmeliik, vaid tekkekohal liigiti kogutavate jäätmete sorteerimisjääk. Vastavalt JATS ja Keskkonnaportaail andmetele

tekkis Kuusalu vallas aastatel 2018-2021 üle 200 kg jäätmeid inimese kohta aastas (vt Joonis 3). Seetõttu seab Kuusalu vald segaolmejäätmete kogumisele ja käitlemisele järgmised eesmärgid:

- jäätmeid tuleb kokku koguda maksimaalses mahus tekkekohas ning neid ei tohi segada liigiti kogutavate jäätmetega
- jäätmete hinnastamine peab motiveerima ja edendama jäätmete liigiti kogumist
- jäätmete käitlemisel on eelistatud lahenduseks energeetiline taaskasutus vms lahendus, mis väldib ladestamist. Eelistatud lahendus peab olema otstarbekas nii majanduslikust kui keskkonnahoiu aspektist

Kuusalu valla eesmärgiks on saavutada käesoleva jäätmekava rakendamise perioodil olukord, kus segaolmejäätmete tekkemaht hakkab märgatavalt vähenema ning segaolmejäätmed sisaldavad vähem neid jäätmeliike, mis alluvad tekkekohal liigiti kogumise nõudele.

5.4.2. Tegevused jäätmeliigiti kogutud jäätmetega jäätmekava rakendamise perioodil

Biologunevad köögi- ja sööklajäätmed (20 01 08) - tuleb soosida kohustuslikule kogumisele üleminekut kõikidel tekkekohtadel (tähtaeg 01.10.2023) ja Kiiu jäätmejaamas. Luua tuleb võimalus elanikel soetada jäätmete üleandmiseks konteinerid või kompostrid ning välja töötada kompostimisnõuded tekkekohas.

Biologunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 01) - tuleb jätkata okste purustamist, lehtede kokku korjamist ja kompostimiseks üle andmist. Samuti tuleb soosida jäätmekäitluskohtades tekkiva komposti või praakkomposti (19 05 03) kasutuselevõttu valla territooriumil.

Kuusalu valla eesmärgiks on saavutada käesoleva jäätmekava rakendamise perioodil olukord, kus biologunevate jäätmete liigiti kogumisega on hõlmatud kõik jäätmevaldajad ning soodustatud on tekkekohal kompostimise rakendamine vastavalt nõuetele.

Bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 02, 20 02 03) - tuleb luua pinnase ja kivide lokaalne käitlusstrateegia, mis peaks sisaldama Kuusalu vallas nende jäätmeliikide vastuvõtmist ja ringlusse suunamist.

Paber ja kartong (20 01 01) - tuleb jätkuvalt soosida liigiti kogumist tekkekohas, Kuusalu valla avalikes konteinerites ja Kiiu jäätmejaamas. Lisaks tuleb iga-aastaselt läbi viia kogumise kampaaniaid haridusasutuses koos haridustegevusega. Lihtsalt kogumise kampaania ei ole enam efektiivne teadlikustamise viis.

Klaas (20 01 02), puit (20 01 38), plastid (20 01 39) ja metallid (20 01 40) - tuleb jätkuvalt soosida liigiti kogumist tekkekohas, Kiiu jäätmejaamas ning alternatiivina suunata avalikesse jäätmekonteineritesse või Loksa jäätmejaama.

Paber- ja kartongpakendid (15 01 01), plastpakendid (15 01 02), puitpakendid (15 01 03), metallpakendid (15 01 04), komposiitpakendid (15 01 05), klaaspakendid (15 01 07), tekstiilpakendid (15 01 09) ja muud jäätmeseaduse §-s 7 esitatud olmejäätmete mõistele vastavad pakendid – tuleb soosida koostööd MTÜ-ga Eesti Taaskasutusorganisatsioon, Tootjavastutusorganisatsioon OÜ-ga, Eesti pakendiringlus OÜ-ga ja Eesti Pandipakend AS-ga pakendijäätmete tekkekohal liigiti kogumiseks ja korraldatud jäätmeveo raames ära vedu. Samuti tuleb jätkata praeguse tegevusega ja luua uusi võimalusi metallpakendi üleandmiseks Kuusalu vallas. Lisaks tuleb teostada pidevat teavitustööd pakendijäätmete liigiti kogumise vajaduse ja reeglite osas, kaasates samuti eelminetatud organisatsioone.

Avalikud pakendikonteinerid peaksid asuma seal, kus valla elanik kui jäätmetekitaja käib – eelkõige kaupluste vahetus läheduses ja külakeskustes. Samuti tuleb pakendijäätmete kogumist soosida tekkekohal (kodude juures) turismiettevõtetes, puhkeasutustes ja ettevõtetes.

Tekstiil (20 01 10, 20 01 11) – tuleb alustada tekstiilijäätmete tekkekohal liigiti kogumise planeerimise ja teostamisega (kohustuslik 01.01.2025). Kuusalu vallas tuleb luua võimalus kasutuskõlblike tekstiilide suunamiseks taaskasutusse (NT Uuskasutuskeskus). Kiiu jäätmejaam, Loksa jäätmejaam ja Tallinna prügila on mõeldud eelkõige kõlbmatute tekstiilide kogumiseks.

Suurjäätmed (20 03 07) ning ehitus- ja lammutusjäätmed (jaotise 17-koodiga jäätmed) – tuleb soosida korraldatud jäätmeveo raames suurjäätmete üleandmist ning kasutuskõlblike suurjäätmete korduskasutusse suunamist. Samuti tuleb täiendada ehitusjäätmete (17-koodiga) liigiti vastuvõttu Kiiu jäätmejaamas.

Probleemtoodete jäätmed (20 01 21*, 20 01 23*, 20 01 34, 20 01 35*, 20 01 36) ja ohtlikud jäätmed (15 01 10*, 20 01*) - tuleb tagada Kuusalu valla koordineerimisel (kogumisringid) probleemtoodete ja ohtlike jäätmete kogumine ning käitlemise alase informatsiooni püsiv edastamine valla elanikele. Samuti tuleb teavitada elanikke võimalust tagastada elektroonikajäätmeid müüjale (müüa kohustusas laiendatud tootjavastutuse raames). Alternatiivina suunata Kuusalu valla elanikke viima oma jäätmeid Kiiu jäätmejaama.

Teiste tekkekohal liigiti kogutavate jäätmete puhul on oluline tagada Kuusalu vallas oma haldusterritooriumil jäätmete üleandmise võimaluste ajakohase info edastamine valla kodulehel. Tegutsevate tervishoiu- ja veterinaarteenuste osutajate poolt nõuetele vastava jäätmekogumise ja käitlemise korraldamine, teostades selles koostööd nii ettevõtetega kui asjaomaste järelevalveasutustega. Põllumajandusplasti liigiti kogumise edendamiseks tuleb teostada järelevalvet tootjatele pandud kohustuste täitmise üle ja teavitada regulaarselt põllumajandusplasti kasutajaid põllumajandusplasti tasuta äraandmise võimalustest.

5.5. Korraldatud jäätmeveo rakendamine

Korraldatud jäätmeveoga on vajalik hõlmata kõik need jäätmeliigid, mille kogumine ja käitlemine toimub arusaadavatel tingimustel ning mille edasine käitlemine otseselt toetab Kuusalu valla eesmärke olmejäätmete ringlussevõtu sihteesmärkide osas. Jäätmete liigiti kogumisel peab olema tagatud tegevuse otstarbekus, s.t iga tegevus peab olema majanduslikult otstarbekas, jäätmevaldajale arusaadav ja teostatav ning looma kontrollitavat väärtust jäätmete taaskasutamisel. Vastavat otstarbekust reguleeritakse Kuusalu valla jäätmehoolduseeskirja tingimustega.

Lisaeesmärgiks on Kuusalu valla jäätmetekitajate 100%-line hõlmamise jätkamine korraldatud jäätmeveoga olmejäätmete osas, mis võimaldab:

- vältida tekkivate jäätmete väärkäitlemist
- tagada teenuste kvaliteeti ja teenuste kulupõhist hinnastamist
- tagada andmete haldamist vajalike analüüside ja juhtimisotsuste langetamiseks

Kuusalu valla elanikele laieneb kohustus tekkivad jäätmeid käidelda ja üle anda vastavalt jäätmehierarhiale (vt peatükk 1.1). Korraldatud jäätmeveost vabastamine saab toimuda ainult põhjendatud tingimustel vastavalt jäätmeseadusele ja jäätmehoolduseeskirjale.

5.6. Avalikel üritustel jäätmetekke vältimine

Kõikidel avalikel üritustel tuleb rakendada jäätmete liigiti kogumist. Tulenevalt 02.07.2019 jõustunud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist (EL) 2019/904 teatavate plasttoodete keskkonnamõju vähendamise kohta, on vajalik rakendada meetmeid, millega tagatakse ühekordselt kasutatavate plastist joogitopside (sh nende korkide ja kaante) ja toidupakendite tarbimise pidev vähenemine. Lisaks tuleb avalikel üritustel soosida liigiti jäätmete kogumist, et vältida biolagunevate, pakendijäätmete ja olmejäätmete segunemist.

Antud eesmärkide täitmiseks on kehtestatud piirangud Kuusalu valla territooriumil korraldatavatele avalikele üritustele ühekordsete toidu- ja jooginõude kasutamisel ning korraldajal jäätmeid liigiti koguda. Soodustada tuleb korduskasutatavate ning loodussõbralike toodete kasutamist nagu näiteks bambusest, suhkruroost jm biolagunevast materjalist nõusid ja söögiriistu, mis on komposteeritavad ja millel on EVS-EN 13432 standardile või sellega samaväärsele standardile vastavust tõendav sertifikaat.

Tegevuste elluviimiseks ajakohastati aastal 2022 Kuusalu valla avalike ürituse korraldamist reguleerivat õigusakti²⁸.

5.7. Avaliku ruumi heakorra tagamine

Kuusalu vald jälgib heakorra tingimuste täitmist valla haldusterritooriumil ning vastavalt vajadustele ja võimalustele toetab avalike alade koristustegevusi ja viib ellu teadlikkuse tõstmise tegevusi.

Kuusalu vallas tuleb soosida avalikes kohtades ja turismiobjektidel jäätmete liigiti kogumist. Tuleb tagada halduslepingute sõlmimisel tänavapühkmete ja biolagunevad/bioloogiliselt mittelagunevate aia- ja haljastujäätmete kokku kogumine ning ringmajanduse põhimõttel käitlemissse suunamine.

Avalike haljasalade, veekogude ja rajatiste hooldust korraldavad vastavalt omandile Kuusalu Vallavalitsus ja RMK.

5.8. Mere- ja muude veekogude prügi vältimine

Veekogude äärseid ranna- ja kaldaalasid, mida kasutatakse puhke- ja rannaalana peab selle ranna haldaja korraldama rannaala koristuse ja tagama jäätmete liigiti kogumise ning vältima kogumisvahendite üle täitumist. Lisaks tuleb sadamate (Salmistu) ja kaide operaatoritel tagada jäätmete liigiti ja ohtlike jäätmete nõuetekohane kogumine, et vältida veekogus reostuse teket.

Kuusalu valla siseveekogusid ohustavad ka Kaitseväe Keskpõlügenil kasutatavad metallijäätmed, kui neid nõuetekohaselt kokku ei koguta. Peremeheta prügi võib jõuda siseveekogude kaudu merre – seetõttu on avaliku ruumi, sh metsaaluste prügistamine ja mereprügi ennetamine tihedalt seotud. Seega tuleb ennetada metsaaluste prügistamist.

²⁸ Avaliku ürituse korraldamise ja pidamise nõuded § 10 lg 1 p 14 (<https://www.riigiteataja.ee/akt/431052022003>)

5.9. Järelevalve korraldus ja arendamine

Järelevalvet jäätmekäitluse üle teostavad järgmised institutsioonid:

- Kuusalu Vallavalitsus
- Keskkonnaamet
- Põllumajandus- ja Toiduamet, (teostab järelevalvet loomsete jäätmete käitluse üle)

Järelevalve efektiivne toimimine toetab otseselt jäätmekavaga seatud eesmärkide saavutamist. Selleks peab Kuusalu Vallavalitsus jätkama tõhusat koostööd teiste järelevalvet teostavate asutustega ning rakendama piisavalt ressursse süsteemse järelevalve läbiviimiseks. Järelevalve pidev teostamine aitab ennetada mitmete probleemide väljakujunemist, tekkinud probleemide kiiret lahendamist ja seeläbi ka Kuusalu valla rahalisi vahendeid ja muid ressursse säästlikumalt kasutada.

Üksnes toimiva ja korrastatud jäätmevaldajate registri abil on võimalik teostada kontrolli korraldatud jäätmeveoga liitumise üle. Sellest tulenevalt peab kogu jäätmekava perioodil jätkuma jäätmevaldajate registri pidamine (haldamine, täiendamine ja vajadusel tarkvara uuendamine) ja selle põhjal järelevalve tegemine, sealhulgas ka ettevõtete (näiteks tööstusettevõtted, teenindusettevõtted, turismiettevõtted, toidlustusettevõtted) osas.

Kuusalu valla eesmärgiks on saavutada käesoleva jäätmekava rakendamise perioodil olukord, kus järelevalve teostamiseks on loodud selge tegevuskava ja toimub hea koostöö kõikide osapooltega. Selleks tuleb arendada järgmisi meetmeid:

- kogu jäätmekava rakendamise perioodil tuleb vajadusel rikkujaid vastutusele võtta, tehes koostööd Keskkonnaametiga
- kogu jäätmekava rakendamise perioodil peab jätkuma ehitus- ja lammutusjäätmete jäätmeõiendi nõudmine ehitisele kasutusteatisel ja kasutusloa andmisel ehitiste puhul
- kogu jäätmekava rakendamise perioodil tuleb jätkata järelevalvet korraldatud jäätmeveost vabastuse saanud kinnistute üle
- kogu jäätmekava rakendamise perioodil tuleb kaardistada kõikide tööstusettevõtete jäätmeliigid ja maksimaalsed kogused ning nende edasine käitlemine

Ettevõtlussektori jäätmete tekke ja käitluse osas on vajalik saada Kuusalu valla poolne ülevaade järgmises:

- milliseid isikud milliseid jäätmeid tekitavad
- miks jäätmed tekkivad (s.t sisendinfo tootmisprotsesside tõhustamise vajaduse analüüsiks)
- kuidas jäätmeid käideldakse
- kas ja milles saab Kuusalu vald ettevõtteid toetada nende tegevuste tõhustamiseks jäätmetega seoses
- jäätmetest tulenevate keskkonnariskide kaardistamine koos riskide maandamise meetmete väljatöötamisel koostöös ettevõtetega
- millised on muud tegevused ja meetmed, mis toetavad Kuusalu valla ettevõtluskeskkonna arengut jäätmehoolduse tegevuste aspektist

Eeltoodud eesmärgi saavutamiseks on otstarbekas vajadusel kehtestada ettevõtetele nn ettevõtte jäätmekava nõue. Kava koostamise nõue kehtestamine toimub jäätmeseaduse²⁹ alusel.

Korraldatud jäätmeveo raames on otstarbekas anda osaline järelevalve ülesanne informatsiooni kogumise osas jäätmeveo teostajale, kes omab igapäevast kontakti ja ülevaadet kõikide jäätmeveoga hõlmatud jäätmevaldajate tegevuste osas jäätmete liigiti kogumisel.

Kuusalu vallale on ülalkirjeldatud tegevuste planeerimisel ja elluviimisel partneriks MTÜ EJHK.

5.10. Teavitamine

Jäätmekavaga püstitatud eesmärkide elluviimine eeldab elanike kaasamist ja vastavat selgitustööd. Jäätmete tekke vähendamine, jäätmete sorteerimine ja käitlemine tekkekohas sõltub suurel määral elanike valmisolekust jäätmehoolduse reegleid mõista ja rakendada, seeläbi jäätmekäitluses seatud eesmärke saavutada.

Kuusalu vald suurendab elanike teadlikust läbi järgmiste tegevuste:

- **üldise jäätmealase teabe edastamine** – hõlmab konkreetne teabe edastamist, mis kirjeldab iga jäätmeliiki ja iga jäätmekäitluse toimingu reegleid. Oluline on teavitada valla elanikke jäätmekäitluse üldistest põhimõtetest, eri jäätmeliikide iseloomust ja jäätmetele kehtivatest käitlusnõuetest ning nende taaskasutamise positiivsest efektist keskkonnale
- **elanikkonna teavitamine jäätmehoolduse korraldusest** – hõlmab pidevat ajakohastatud jäätmehooldusala informatsiooni levitamist Kuusalu valla veebilehel, sotsiaalkanalites ja Kuusalu vallalehes vähemalt kord kvartalis. Lisaks kajastama jäätmenõustamise alased tegevusi sh jäätmealaste ja tootjavastutusala teavituskampaaniate vahendamist valla veebilehel ning eeskujuliku jäätmekäitumise tunnustamist. Siinkohal on koostöö nii avaliku sektori kui ka erasektori esindajatega vajalik, et ellu viia ühiseid teavituskampaaniaid ja projekte
- **jäätmealaste juhendmaterjalide levitamine arvestades seejuures erinevate sihtgruppide vajadustega ja neile suunatud eesmärkidega** – hõlmab pakendijäätmete kogumiskonteinerite asukohtade kohta info levitamine korteriühistutes ja eramajapidamistes, sh pakendite sortimisjuhise tutvustamist elanikele. Oluline on elanike teavitamine ohtlike jäätmete liigiti kogumise võimalustest ja vajalikkusest. Tuleb koostada ja elanike seas levitada juhendmaterjale biojäätmete, sh kompostimise võimaluste ning paberi ja kartongi liigiti kogumise kohta. Elanikele peab olema kättesaadav info jäätmejaamades üleantavate jäätmeliikide ja hindade kohta
- **koostöös jäätmekäitlejate ja tootjate ühendustega keskkonna- ja jäätmehooldusala infopäevade läbiviimine** – Oluline on valla hariduse- ja noorteenistustes regulaarne jäätmete vältimise ja liigiti kogumise infopäevade korraldamine koos praktilise tegevusega vähemalt kord aastas. Lisaks jäätmete vältimise ja liigiti kogumise kohta informatsiooni levitamine vallas toimuvatel erinevatel sündmustel
- **kohustatud isikutelt tegevuste nõudmine** – taaskasutusorganisatsioonidelt nõutakse jäätmehoolduseeskirja alusel kord aastas andmed vallas eelmisel aastal kogutud ja käideldud pakendijäätmete osas. Vajadusel ka nõutakse pikaajalise plaani

²⁹ Jäätmeseadus § 44 lg 3 ja lg 4

koostamist ja rakendamist nende vastutuse alla kuuluvate jäätmete osas teabe edastamisel. Ettevõtetele kehtestatakse nn ettevõtte jäätmekava nõue vastavalt jäätmeseaduse²⁹ alusel

- **jäätmevedajate infovoldikud** – jäätmevedajad peavad teavitama kord aastas elanikke, milliseid jäätmeid millistesse korraldatud jäätmeveoga hõlmatud kontaineritesse koguda, et saavutada võimalikult puhta jäätme kogumine.

5.11. Jäätmehoolduse rahastamine

Keskkonnapoliitika põhimõte „saastaja maksab“ ja „tootja vastutus“ tähendab seda, et jäätmekäitluse kulud maksab kinni tarbija/jäätmetekitaja. Samuti on jäätmeseadusega sätestatud põhimõtted, et jäätmekäitluse kulud kannab jäätmetekitaja. Jäätmejaamade kasutaja tasub liigiti kogutud jäätmete eest vastavalt seal kehtestatud hinnakirjale. Avalike kontainerite ja käitluskohtade kulud tuleb sisse arvutada korraldatud jäätmeveo kuludesse. Arvutus peab katma jäätmete veo jäätmekäitleja juurde ning veo ettevalmistamisega seotud kulud. Elektroonikajäätmete ja pakendijäätmete käitlemise puhul maksavad otseselt kulud kinni tootja- ja taaskasutusorganisatsioonid, kaudselt aga ka lõpptarbijad (jäätmekäitluskulud lisatakse toodete hindadele).

Jäätmehoolduse rahastamisel on kolm valdkonda:

- jäätmehoolduse süsteemi korrastamine
- jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamine ja haldamine
- järelevalve ja jäätmehoolduse suunamine

Peamiseks rahalised kulutused on seotud jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamisega ja jäätmekäitluse igapäevase haldamiskuludega. See hõlmab endas korraldatud jäätmeveo korraldamisest kuni avalike kohtade jäätmekäitlusteenuste pakkumine.

Kuusalu valla jäätmehoolduse arendamine toimub valla eelarvelistest vahenditest ja sihtotstarbelistest tuludest. Jäätmekava rakendamise perioodil plaanib Kuusalu vald jäätmehooldusesse suunata keskmiselt 52 000 eurot/aastas. Lisaks otsitakse jäätmehoolduse arendamiseks, sh uute kaasaegsete jäätmejaamade ehitamiseks riiklike toetusprogrammide kasutamise võimalusi.

5.12. Jäätmekava rakendamise mõju keskkonnale

Käesoleva jäätmekavaga seotud eesmärgid ning nende täitmiseks toodud tegevuste eesmärk on eelkõige tervikliku jäätmekäitlussüsteemi loomine, mille juures peab arvestama ka keskkonna- ja terviseaspekte. Suuremat tähelepanu pööratakse uute tingimuste seadmisele jäätmete tekkekohal kogumisel ja kogutud jäätmete taaskasutamise toimingutel. Jäätmekava üheks eesmärgiks on ka vältida Kuusalu valla huve kahjustavate jäätmekäitlustegevuste rakendamist ja vähendada negatiivseid keskkonnamõjusid.

Jäätmekavaga planeeritavad tegevused seisnevad peamiselt jäätmete kogumise korraldamises ning liigiti kogumise tõhustamises. Jäätmekäitluse arengut planeeritakse lähtudes jäätmehierarhiast³ koos otstarbekuse põhimõttega. Seega olenemata võimalikest jäätmekäitluse alternatiividest, tuleb igal juhul jätkata ja edendada jäätmete liigiti kogumist parimal võimalikul viisil. See aitab kaasa jäätmete lõppkäitlemise keskkonnamõjude vähendamisele, samuti väheneb taastumatute loodusvarade kasutamine ja sellest tingitud keskkonnamõjud.

5.12.1. Jäätmete tekke, kogumise ja käitlemise keskkonnamõju

Kõige suuremat mõju keskkonnale avaldavad jäätmete kogused, mida viiakse otseselt keskkonda s.t ebaseaduslikult kõrvaldatud ja ladestatud jäätmed. Ebaseaduslik tegevus on võimalik eelkõige kuna kõik jäätmevaldajad ei ole korraldatud jäätmeveoga hõlmatud või ei kasuta jäätmejaama teenuseid ning järelevalve korraldus on ebapiisav.

Jäätmetest tuleneva keskkonnamõjude vältimisel on oluline roll inimeste teadlikkusel ja jäätmete tekkekohal liigiti kogumise vajalikkuse mõistmisel. Mida rohkem jäätmeid tekkekohal koguda ja nõuetekohasele käitlejale üle anda, seda suurem on jäätmete taaskasutus ja seda väiksem on negatiivne keskkonnamõju. Sellise tegevusega on võimalik kokku hoida tarbitavaid ressursse ja vältida ohtlike ainete keskkonda sattumist.

Olmejäätmete ja biolagunevate jäätmete puhul mõjutavad keskkonda lõhnahäiringud, kogumisvahendite nõrgvesi, näriliste ja lindude levik. Selle tõkestamiseks on vajalik tagada regulaarne jäätmevedu, nõuetele vastavate kogumisvahendite kasutamine ja nende sobiv paigutus.

Kuusalu valla jäätmekava näeb ette eesmärgid ja tegevused jäätmetest ja nende kogumisest tulenevate negatiivsete mõjude maandamiseks/vähendamiseks.

5.12.2. Jäätmete kõrvaldamise keskkonnamõju

Jäätmete kõrvaldamine on nende ladestamine prügilasse, põletamine ilma energiakasutusega või muu samaväärne toiming, mis ei ole taaskasutamine. Jäätmete kõrvaldamisega kaasnevaid keskkonnamõjusid maandavad kõrvaldamiskäitistele kehtivad nõuded. Tekkida võivate mõjude maandamise meetmeks, mida Kuusalu vald kasutab, on jäätmete liigiti kogumine, mis vähendab kõrvaldamisse suunatavate jäätmete mahtu ja nende ohtlikkust.

Kuusalu valla jäätmekava näeb ette eesmärgid ja tegevused jäätmete kõrvaldamise osakaalu vähendamiseks ja seeläbi negatiivsete keskkonnamõjude tekke vähendamiseks.

5.12.3. Jäätmete taaskasutamise keskkonnamõju

Kõik jäätmetega tehtavad toimingud kasutavad ressursse ja tekitavad keskkonnamõjusid. Jäätmete käitlemine nende taaskasutamiseks ettevalmistamisel või taaskasutamisel peab toimuma parima võimaliku tehnoloogia abil, mis tagab tegevuste läbipaistvuse, mõõdetavuse ja juhitavuse. Teatud juhtudel võib jäätmete kõrvaldamine tuua kaasa väiksema või paremini maandatava keskkonnamõju kui jäätmete ebaefektiivsel viisil käitlemine. Jäätmete käitlemise erinevate toimingute keskkonnamõjud ei ole Eestis veel ringmajanduslike hindamismudelite alusel analüüsitud (valminud on ringmajanduse arengusuundade analüüs³⁰), mistõttu on Kuusalu vallale oluline ise hinnata valla jäätmete käitlusega kaasnevaid mõjusid.

Kuusalu valla jäätmekava näeb ette eesmärgid ja tegevused jäätmete taaskasutamise, tervikuna aga kogu jäätmehoolduse korraldamise lahenduse osas seiresüsteemi rakendamise, mis võimaldab edaspidi adekvaatselt hinnata iga tegevusega kaasnevaid keskkonnamõjusid.

Tulenevalt jäätmete taaskasutamise eesmärkidest, ringmajandusliku majandusmudeli arendamise vältimatusest ning keskkonnahoiu edendamisest, on Kuusalu valla jäätmehoolduse arendamisel nn katuseesmärgiks keskkonnahoidlikule ja süsinikuneutraalsele jäätmehoolduse korraldamise mudelile ülemineku teostamine nii käesoleva jäätmekava kui järgnevate jäätmekavade alusel.

³⁰ Ringmajanduse valge raamat

(https://ringmajandus.envir.ee/sites/default/files/2022-06/Ringmajandus_valge_raamat.pdf)

5.12.4. Jäätmeveo keskkonnamõju

Jäätmeveo peamiseks keskkonnamõjuks on jäätmeveomasinate tekitavad heitgaasid, müra ja lõhnahäiringud ning jäätmeveo käigus jäätmete sattumine keskkonda. Jäätmeveo halb korraldatus nt ebaregulaarne mahutite tühjendamine võib tekitada häiringuid, mida saab vältida. Korraldatud jäätmeveo rakendamise tingimused tagavad, et Kuusalu vallas teenindab olmelist jäätmevoogu kindlal ajahetkel üks jäätmevedaja, kelle kasutuses on tehniliselt sobilik masinapark ning logistika on korraldatud säästvalt.

Olmejäätmete veo kõrval, mille tingimused on reguleeritud, on oluliseks ja sageli kontrollimatuks keskkonnamõju tekitajaks korraldatud jäätmeveoga hõlmamata jäätmete veo teostamine. Nn vabaturu jäätmete teenindamisel osaleb suur hulk jäätmekäitlejaid, kes väga sageli ei kasuta selleks parimat võimalikku tehnikat ja kelle esmaseks eesmärgiks ei ole keskkonnahoiu tagamine. Eeltoodu kinnitab selget vajadust luua reeglid nn vabaturu jäätmete veole ja käitlemisele ning rakendada tegevuste kontrollimiseks ja mõju hindamiseks järelevalvemeetmeid.

Kuusalu valla jäätmekava näeb ette eesmärgid ja tegevused jäätmete vedamisel parima võimaliku lahenduse rakendamist, mis maandavad/vähendavad veoga tekkivaid negatiivseid keskkonnamõjusid.

Koostajad MTÜ Eesti Jäätmehoolduskeskus ja Kuusalu vallavalitsus

